

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HISTORIE

**GRYSPEKOVÉ A KRALOVICE:
KULTURNĚ-HISTORICKÁ REFLEXE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Klára Buňková

Specializace v pedagogice, obor Historie se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: doc. PhDr. Petr Hlaváček, Ph.D.

Plzeň 2020

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 15. května 2020

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce doc. PhDr. Petru Hlaváčkovi, Ph.D. za vstřícný přístup a odborné vedení. Dále bych také ráda poděkovala místopředsedovi *Spolku Gryspek*, panu MVDr. Tomáši Soukupovi, za poskytnutí aktuálních informací a fotografií k této bakalářské práci.

ZDE SE NACHÁZÍ ORIGINÁL ZADÁNÍ KVALIFIKAČNÍ PRÁCE.

Abstrakt: Tato bakalářská práce se zaměřuje na úlohu původem bavorsko-rakouského rytířského rodu Gryspeků z Grysparu v dějinách poddanského městečka Kralovice na severním Plzeňsku v raném novověku. Těžištěm této práce je období okolo poloviny 16. století, kdy město bylo majetkem Floriána Gryspeka, zakladatele české větve výše zmíněného rodu. Zvláštní pozornost je věnována gryspekovským stavebním aktivitám, zejména velké renesanční přestavbě kostela sv. Petra a Pavla v Kralovicích, ve kterém byla vybudována i rodinná hrobka. Cílem této práce je představit osobnost Floriána Gryspeka, humanistického vzdělance a významného královského úředníka, a jeho vliv na městečko Kralovice, které za jeho působení zažilo dobu rozkvětu. Práce se snaží objasnit, jak Florián Gryspek dokázal využít nabyté zkušenosti z královské dvorské kanceláře a svůj talent při hospodaření na svých panstvích. Velkou roli v jeho životě hrálo i jeho náboženské vyznání a otevřený přístup vůči reformačním myšlenkám, což se promítlo i na již zmiňované přestavbě kralovického kostela, které je v práci věnovaná poslední kapitola. Práce je uzavřena současným využitím kostela sv. Petra a Pavla.

Abstract: This bachelor thesis describes the role of the Gryspek family in the history of the little town of Kralovice in the Plzen – North District. The thesis focuses on the period around the middle of the 16th century, when the town was the property of Florian Gryspek, the founder of the Czech line of the above-mentioned family. Special attention is paid to Gryspeks' building activities, especially the great renaissance reconstruction of the church of St. Peter and Paul in Kralovice, in which a family tomb was build. The aim of this piece of work is to introduce the personality of Florian Gryspek, a humanist intellectual and a prominent royal official. It also describes his influence on the town of Kralovice, which experienced its heyday during his tenure. The work tries to clarify how Florian Gryspek was able to use the experience gained from the royal court office and his talent in managing his estates. His confessional and openness approach to the reformation ideas also played an important role in his life and were reflected in the already mentioned reconstruction of the St. Peter and Paul church. The last chapter of the thesis is devoted to the reconstruction. The bachelor thesis is concluded by the current use of the church.

Klíčová slova: Gryspekové, Florián Gryspek, Kralovice, kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích, renaissance

Key words: Gryspeks, Florian Gryspek, Kralovice, church of St. Peter and Paul in Kralovice, renaissance

Obsah

ÚVOD.....	2
1. Gryspekové.....	6
1.1. Florián Gryspek z Gryspachu	7
1.1.1. Mládí, studia a začátek kariéry.....	7
1.1.2. Kariéra.....	9
1.1.3. Manželství a rodina	15
2. Panství Floriána Gryspeka.....	19
2.1. Panství Kaceřov	19
2.2. Panství Nelahozeves	22
2.3. Panství Rožmitál.....	24
2.4. Panství Nečtiny	26
3. Kralovice	28
3.1. Historie města před Gryspeky.....	28
3.2. Historie města za Gryspeků (1539–1622)	31
3.3. Třicetiletá válka a konec Gryspeků v Kralovicích.....	34
4. Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích	36
4.1. Mobiliář	41
4.1.1. Epitaf Floriána Gryspeka	44
4.2. Hrobka rodu Gryspeků.....	47
ZÁVĚR.....	53
SUMMARY	59
SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY	60
SEZNAM PŘÍLOH	I
PŘÍLOHY	III

ÚVOD

Cílem bakalářské práce je zmapovat jedno dějinné období města Kralovice, v němž autorka žije od dětství a získala v něm i základní vzdělání. I v současné době je toto město autorčiným domovem. Podstatnou roli při výběru tématu sehrál právě osobní vztah k městu Kralovice a kostelu sv. Petra a Pavla, kde autorka působí jako průvodce. Práce je orientována na období, kdy město bylo v držení Floriána Gryspeka, zakladatele české větve rodu Gryspeků. Jedná se období od roku 1539/43 do roku 1588. Rytířský rod Gryspeků nepatřil v české historii k těm nejvýznamnějším, ale pro město Kralovice byl velmi důležitým. Vztah Floriána Gryspeka k městu Kralovice a jeho hospodářská a stavební činnost se staly předmětem práce. Město Kralovice jako država v rukách Gryspeků je v práci zkoumáno až do roku 1622, kdy jim byl majetek zkonfiskován kvůli účasti v protihabsburském stavovském povstání.

Hlavním cílem této práce je představit osobnost Floriána Gryspeka, humanistického vzdělance, mecenáše a významného královského úředníka, a jeho vliv na městečko Kralovice, které v jeho držení zažilo hospodářský, kulturní i sociální vzestup. S tímto záměrem souvisí i další dílčí cíle. Prvním takovým je představit rod Gryspeků, a zasadit tak život a osobnost Floriána Gryspeka v širším kontextu. Druhým částečným cílem je seznámit potencionální čtenáře i s ostatními panstvími Floriána Gryspeka. Posledním dílčím cílem je popsat kostel sv. Petra a Pavla, především jeho renesanční přestavbu a rodinnou kryptu Gryspeků.

Zásadními díly k sepsání této práce se staly dvě publikace. Autorkou první z nich, která vyšla pod názvem „*Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*“, je baronka Roma Griessenbeck von Griessenbach. Florián Gryspek byl jejím přímým předkem. Jedná se o biografii, ve které je zpracován život Floriána Gryspeka, jak po stránce profesní, tak i osobní. Publikace má ale velmi široký záběr, nacházejí se zde samostatné kapitoly o rodu Gryspeků, o jejich panstvích a o všech členech rodu. Autorka se snaží všechny okolnosti okolo Floriána Gryspeka zařadit do kontextu dějin Českého království.

Druhou stěžejní publikaci jsem využila především při psaní čtvrté kapitoly o kostelu sv. Petra a Pavla v Kralovicích. Její autorkou je PhDr. Irena Bukačová a nese název „*Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*“. Tato práce je vůbec první publikací, která přináší souhrnné

informace o vzácném renesančním objektu, cenném mobiliáři, rodinné hrobce Gryspeků a v ní uložených mumiiích. Všechny tyto údaje jsem plně využila při psané této práce.

Pro zpracování této práce však bylo zapotřebí i další literatury. Jedná se hlavně o články v různých sbornících. Velmi zajímavý článek od Petra Koláře s názvem „*Nejvýznamnější donátor a mecenáš renesanční a humanistické kultury na Plzeňsku. 500 let od narození Floriána Gryspeka z Gryspachu*“ v sborníku *Minulostí Západočeského kraje* pojímá tuto osobnost z několika stran, totiž jako stavebníka a mecenáše. Poměrně velký prostor je zde věnován i rozporuplnému datu narození Floriána Gryspeka, což pro mě při psaní bylo velice důležité. O potomcích a dalších generacích píše Jan Racek v článku „*Pád české větve rodu Gryspeků z Gryspachu*“ ve *Středočeském vlastivědném sborníku*, současně potomky spojuje s panstvími, která zdědili. Právě při psaní druhé kapitoly jsem využila výše zmíněné publikace a *Sborník příspěvků ze semináře konaného v Mariánské Týnici ve dnech 21.–23. května 1997: Gryspekové a předbělohorská šlechta; Kralovice a poddanská města*.

Dějiny města Kralovice se podrobně zabývali Jitka Vlčková a Pavel Vlček, kteří v díle „*Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*“ zmapovali historii města od počátků až do roku 2018. K sepsání práce mi byly užitečné především kapitoly o událostech v období okolo poloviny 16. století. Podobnou publikací je práce od PhDr. Ireny Bukačové „*800 let Kralovic: dějiny a současnost města*“, je však méně rozsáhlá a méně aktuální, jelikož byla vydána již roku 1983.

Tato bakalářská práce by pozbývala aktuálnosti, nebýt pana MVDr. Tomáše Soukupa, místopředsedy *Spolku Gryspek*, jenž má za cíl obnovu kostela sv. Petra a Pavla v Kralovicích. Díky jeho informacím, které nejsou nikde oficiálně zpracovány, je čtvrtá kapitola doplněna o informace k nedávným opravám rodinné gryspekovské hrobky a k současnému stavu kostela a mumiiích. Většina příloh této práce pochází z osobního archivu MVDr. Tomáše Soukupa, který mi je neváhal poskytnout pro potřeby této bakalářské práce.

Nedílnou součástí při psaní mé bakalářské práce byl i terénní výzkum, při kterém jsem získala věcné poznatky a zkušenosti ohledně kostela sv. Petra a Pavla v Kralovicích. Využila jsem vstřícnosti MVDr. Tomáše Soukupa, který mi poskytl přístup do kostela i mimo turistickou sezonu, během toho jsem tak mohla nabyté znalosti o přestavbě konfrontovat s realitou. Zkušenosti každý rok nabírám jako průvodkyně v kostele v letních měsících, díky tomu jsem tak zjistila, co návštěvníky nejvíce zajímá a na co je upozornit.

Díky této příležitosti mohu vidět kostel sv. Petra a Pavla jak z pohledu návštěvníka, tak i průvodce.

Práce je vytvořena kombinací všech výše uvedených zdrojů, je členěna do čtyř základních kapitol, které jsou následně rozděleny na jednotlivé podkapitoly.

První kapitola má úlohu vstupu do tématu. V první části je uvedena charakteristika rytířského rodu Gryspeků, hlavně jeho původ. Druhá část už se věnuje zakladateli české větve tohoto rodu, Floriánu Gryspekovi. Mládí, studium a začátek jeho kariéry jsou zpracovány v první podkapitole. Druhá podkapitola je nejdelším úsekem. V úvodu je nastíněn vývoj Českého království po nástupu Ferdinanda I. Habsburského na trůn roku 1526. Poté už se věnuji samotnému Floriánu Gryspekovi, který přišel na doporučení císaře Karla V. roku 1530 na Pražský hrad. Zájem je v této podkapitole soustředěn především na jeho vzrůstající vliv v české královské komoře. Jeho rychle stoupající kariéra byla trnem oku stavovské opozici, která ho roku 1547 neváhala dokonce uvěznit. Tato část shrnující informace o jeho kariéře končí Gryspekovou službou u králů Maxmiliána II. a Rudolfa II., u nichž jeho postavení nebylo tak velké a viditelné jako u Ferdinanda I. V poslední podkapitole se potencionální čtenář seznámí s osobním životem Floriána Gryspeka, ve kterém byl také velice úspěšný. Roku 1539 si vzal za ženu Rosinu Hölzlovou, s níž měl 24 dětí, 14 synů a 10 dcer. V závěru této podkapitoly je vysvětleno, jak byl po smrti Floriána Gryspeka rozdělen rodový majetek mezi jeho syny.

Ve druhé kapitole jsou představena a popsána panství Floriána Gryspeka. Na začátku je vysvětleno, jakou měl Florián Gryspek strategii při nákupu panství a na jaké hospodářské činnosti se na nich soustředil. Postupně jsou analyzována panství Kaceřov, Nelahozeves, Rožmitál a Nečtiny.

Jádro práce začíná až ve třetí kapitole a pokračuje až do čtvrté. Ve třetí kapitole se věnuji historii města Kralovice, kterou jsem rozdělila na tři podkapitoly. V první mapuji vývoj města od počátků, tedy od pravěku až do roku 1539, kdy se jedna část stala majetkem Floriána Gryspeka. Zdůrazňuji dvě první zmínky o městu pocházející z roku 1183 a 1289. Pro práci je však důležitá druhá podkapitola, která popisuje postupný zisk městečka Floriánem Gryspekem. Městečko, které bylo součástí do panství Kaceřov, získal na dvakrát, a to roku 1539 a 1543. Doba za Gryspeka pro město znamenala období vzestupu, a to nejen díky povýšení městečka na město 29. září 1547, ale také kvůli renesanční přestavbě kostela

sv. Petra a Pavla. Poslední podkapitola, v níž je uveden osud města za posledních Gryspeků, byla zařazena proto, aby byla dotvořena celistvost tohoto tématu.

Čtvrtá a zároveň poslední kapitola je věnována kostelu sv. Petra a Pavla v Kralovicích, zvláště jeho renesanční přestavbě, která probíhala ve městě za dob Floriána Gryspeka, jak je uvedeno výše. Na přestavbu jsem se zaměřila poměrně podrobně, rozhodla jsem se přiblížit změnu v různých částech kostela, které proběhly, za oněch šest let rekonstrukce (1575-1581/82). Svůj zájem jsem ale soustředila i na mobiliář kostela, především na epitaf Floriána Gryspeka, který je umístěn v kapli Nejsvětějšího Srdce Páně. Celou práci uzavírám popisem hrobky rodu Gryspeků, jejích oprav a též oněch proslulých mumií, které jsou zde uloženy už od roku 1588. Cyklicky se tak vracím zpět k Floriánu Gryspekovi, královskému úředníkovi a humanistickému mecenáši, a jeho rodině.

1. Gryspekové

Gryspekové z Grysparu (též Griespekové z Griespeku) byli velmi sebevědomá rodina rytířského původu z Dolních Bavor usazená v okolí Pasova. Poprvé je rod zmiňován již roku 955, když byl jejich rakouský hrad Hahnreit (či Hohenreith) u řeky Isar zničen Maďary při jejich výpravě na západ.¹ Rok 1096 lze považovat za začátek nepřerušené gryspekovské genealogie, protože právě v onom roce začal vystupovat Adalbero de Griesbach jako svědek na pečeti.² Jeho syn Ludolf se rozhodl navrátit z oblasti dnešního městyse Untergriesbach do původní vlasti a roku 1124 zde postavil na zřícenině hradu hrad nový, Castrum Griessenbach.³ Bavorský kurfiřt Karel Albrecht roku 1739 povýšil rod do stavu svobodných pánů čili baronů a zároveň obohatil jejich erb o kohouty, kteří byli erbovními zvířaty jejich hahnreitských předků.⁴

Jelikož rodina byla poměrně početná, bylo zvykem, že dědicem rodového majetku byl vždy nejstarší syn, proto mladší synové odcházeli z domu a vstupovali do služeb státu, církve nebo armády. Příkladem takového syna byl Jiří, z 10. generace, otec Floriána Gryspeka, ten odešel do tyrolského Innsbrucku, kde se dal roku 1493 do služeb římského císaře Maxmiliána I. Habsburského jako císařský rada a dvorní sekretář.⁵ Po smrti císaře sloužil i jeho nástupci, tedy císaři Karlu V. Jiří spolu s manželkou Kateřinou měli šest synů, známa jsou ale pouze jména čtyř z nich: Jorgen, Florián, Ernst a Hanns.⁶ Všichni synové po vzoru otce byli také v habsburských službách.

V 16. století se rytířská rodina rozdělila na tři větve, a to bavorskou, tyrolskou a českou. Zakladatelem české větve byl Florián Gryspek.

¹ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griesparu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 14–16.

² GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griesparu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 14–16.

³ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griesparu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 14–16.

⁴ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griesparu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 14–16.

⁵ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griesparu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 14–16.

⁶ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griesparu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 14–16.

1.1. Florián Gryspek z Gryspachu

Florián Gryspek byl velmi vzdělaný šlechtic, v předbělohorské době představoval typ nižšího šlechtice – intelektuála a byrokrata.⁷

1.1.1. Mládí, studia a začátek kariéry

Florián Gryspek se narodil 18. prosince 1509 v Innsbrucku jako druhorozený syn Jiřího Gryspeka.⁸ Rodiče jej pro jeho budoucí kariéru připravili poměrně dobře. Navštěvoval latinskou školu a měl svého domácího učitele. V jedenácti letech Florián Gryspek nastoupil na univerzitu v Bologni, v té době se jednalo o jednu z nejvýznamnějších univerzit křesťanského světa, což svědčilo o velkém bohatství rodiny. V Bologni získal základní humanistické znalosti díky řeckým učitelům, kteří zde našli útočiště po dobytí Konstantinopole Turky. Po dokončení studia římského práva vedly jeho kroky na pařížskou Sorbonnu, kde úspěšně dokončil studium teologie a filozofie.⁹

Roku 1526 se Florián Gryspek vrátil zpět do svého rodného města, bylo mu tehdy 16 let, jeho otec už byl po smrti a mladíkovi se otevíral nový svět.¹⁰ Díky svému nově nabytému vzdělání a jazykovým znalostem, uměl totiž německy, italsky, francouzsky, řecky a latinsky, ho přijal do svých služeb Karel V. Jistou roli v tom sehrálo i to, že jeho otec Jiří byl věrným služebníkem císaře. Florián Gryspek si postupně vypracoval velmi dobrou pozici, a tak mohl roku 1530 doprovodit Karla V. k císařské korunovaci do Bologne.¹¹ Na této slavnosti byl přítomen i český král Ferdinand I. Habsburský, císařův bratr. Císař si byl vědom potíží, se kterými se potýkal jeho bratr, proto doporučil Floriána Gryspeka do

⁷ BŮŽEK, Václav. Florián Griespek z Griespachu ve stavovské společnosti předbělohorských Čech.

In: *Gryspekové a předbělohorská šlechta; Kralovice a poddanská města: sborník příspěvků ze semináře konaného v Mariánské Týnici ve dnech 21.-23. května 1997*. Mariánská Týnice: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 1998, s. 11-17.

⁸ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 14–16.

⁹ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 14–16.

¹⁰ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 14–16.

¹¹ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 14–16.

jeho služeb. Král Ferdinand I. i Florián Gryspek návrh přijali, v dubnu 1530 byl Gryspek uveden na Pražský hrad.¹²

Nejednoznačné je u Floriána Gryspeka jeho datum narození. Zatímco datem úmrtí si můžeme být jisti (29. března 1588), o datu jeho narození to nelze říci. V současné době lze v literatuře najít až čtyři různé roky. Nejpravděpodobnějším je rok 1509, který vychází z nápisu na epitafu v kostele sv. Petra a Pavla v Kralovicích. Píše se v něm: „...zemřel ve věku 78 let, tři měsíce a jedenáct dní...“. Jednoduchým výpočtem lze tedy dojít k datu 18. prosince 1509. Stejně datum můžeme najít i v propracované genealogii šlechtických rodů od Jana Václava Dobrzenského z Dobrzenic, nebo také u Jana Dyka, Franze Blöcha a Augusta Sedláčka.¹³ Dalším rokem je rok 1504, který uvádí Michal Flegl, jenž vycházel z informací, které našel v Ottově slovníku naučném. Zajímavé je, že Riegrův slovník naučný, předchůdce Ottova, zmiňuje rok 1509. S rokem 1504 přicházejí ještě Václav Kočka, Josef Hejnic nebo Marie Ryantová, kteří tak vlastně jen opakují starší Fleglův omyl.¹⁴ Další se nabízí rok 1510, se kterým přichází Josef Janáček, ke svému tvrzení však neuvedl žádnou oporu z pramenů. K tomuto roku se pak přiklání Václav Bůžek a Petr Mat'a.¹⁵ Nejzvláštnějším rokem, který uvádí Josef Jirečka, je rok 1519, jenž inspiraci zřejmě čerpal u Dačického v Pamětech.¹⁶ Všichni výše zmínění se ale dokázali shodnout na prosincovém dni. Po tomto shrnutí lze konstatovat, že odlišná data narození vznikla zřejmě omylem, obecně lze přijmout jako datum narození Floriána Gryspeka 18. prosinec 1509.

¹² GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Gryspek z Gryspachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 14–16.

¹³ KOLÁŘ, Petr. Nejvýznamnější donátor a mecenáš renesanční a humanistické kultury na Plzeňsku. 500 let od narození Floriána Gryspeka z Gryspachu. In: *Minulostí Západočeského kraje* / Plzeň: Albis international 44, (2009), s. 35-72.

¹⁴ KOLÁŘ, Petr. Nejvýznamnější donátor a mecenáš renesanční a humanistické kultury na Plzeňsku. 500 let od narození Floriána Gryspeka z Gryspachu. In: *Minulostí Západočeského kraje* / Plzeň: Albis international 44, (2009), s. 35-72.

¹⁵ KOLÁŘ, Petr. Nejvýznamnější donátor a mecenáš renesanční a humanistické kultury na Plzeňsku. 500 let od narození Floriána Gryspeka z Gryspachu. In: *Minulostí Západočeského kraje* / Plzeň: Albis international 44, (2009), s. 35-72.

¹⁶ KOLÁŘ, Petr. Nejvýznamnější donátor a mecenáš renesanční a humanistické kultury na Plzeňsku. 500 let od narození Floriána Gryspeka z Gryspachu. In: *Minulostí Západočeského kraje* / Plzeň: Albis international 44, (2009), s. 35-72.

1.1.2. Kariéra

Když byl v roce 1526 zvolen českým králem Ferdinand Habsburský, tak to pro České království znamenalo střet nové panovnické koncepce se stávajícím stavem. Král Ferdinand I. usiloval o uplatnění a prosazení centralistických a absolutistických tendencí, hlavně o posílení královské moci a s tím současně oslabení mocenské postavení šlechty. Snaha uplatnit tyto myšlenky se setkala se sympatiemi katolické církve. V Českém království ale bylo katolické vyznání zatlačeno na okraj většinovými utrakvistickými stavy. Tito stavové, tj. zástupci šlechty a královských měst, se roku 1526 rozhodli podpořit volbu Ferdinanda a za to očekávali pomoc v boji proti Turkům, dokonce se kvůli tomu byli ochotni spojit s katolíky. Zároveň však požadovali, aby Ferdinand I. schválil utrakvistická stavovská privilegia a stávající stavovské zemské zřízení.¹⁷ Král začal vybírat válečné daně od zemských stavů na boj proti Turkům, se kterými se spojil i Jan Zápolský, jehož vyhnal Ferdinand I. z Uher. Ferdinand I. očekával podporu ze zahraničí, která ale nepřišla, a tak zvýšil válečnou daň, avšak za cenu velkých ústupků. Vůči králi se začala tvořit opozice, ve válce s Turky mu nikdo nepomohl, zemské stavy válku považovaly za soukromý problém krále. Spěšně přivolané a špatně organizované habsburské vojsko bylo nuceno se stáhnout a 21. září 1529 byla obležena Vídeň Turky.¹⁸ Až když turecké vojsko bylo u hranic Českého království, zemské stavy se rozhodly poskytnout králi vojsko. Dříve než však stihlo zakročit, Osmanů se shodou různých okolností stáhli.

Král Ferdinand I. se pod záminkou kolektivní obrany proti tureckému nebezpečí, pokusil o upevnění své moci v Českém království. Chtěl výrazně omezit práva šlechty, což bylo odmítnuto. Mezitím se Turci připravovali k dalšímu vojenskému tažení, pro země Koruny české to znamenalo reálnou hrozbu, proto se stavy opět rozhodli vojensky pomoci králi. Ke střetu však nedošlo, 1533 byl uzavřen mír s Turky.

Po stabilizaci situace na jihovýchodní hranici habsburského soustátí se král Ferdinand I. začal soustředit na vnitřní záležitosti a prosazovat výše zmíněné tendence. K tomu mu pomohlo nové uspořádání české královské komory, do různých funkcí král Ferdinand I. dosazoval většinou cizince, po roce 1528, kdy komora musela za svůj úřední

¹⁷ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 17–23.

¹⁸ ČECHURA, Jaroslav. *České země v letech 1526-1583: první Habsburkové na českém trůně I*. Praha: Libri, 2008. Dějiny českých zemí. ISBN 978-80-7277-389-3, s. 97.

jazyk uznat němčinu, se jednalo převážně o úředníky šlechtického původu z Tyrolska.¹⁹ Snažil se tak vytvořit „vládní stranu“, která měla být jeho oporou. Katolický král ale brzy přišel na to, že protestanty už nezastaví, proto začal uplatňovat politiku kompromisů. Postupně došel k názoru, že odpadlíky od katolické víry už nepřivede zpět do reformované katolické církve, a proto si na svůj dvůr začal zvat humanistické učence.

V dubnu 1530 tedy Florián Gryspek vstoupil do služeb krále Ferdinanda I. a působil na Pražském hradě v královské dvorské kanceláři. V té době Gryspek ještě neuměl příliš česky, dostal proto k ruce českého písaře. Protože byl Florián Gryspek velmi cílevědomý, do dvou let se naučil dobře česky a přesvědčil komorní rady o své bystrosti a politických schopnostech, nabídli mu tudíž místo sekretáře komory po Jiřím Žabkovi. Král s tím souhlasil, a tak byl Florián Gryspek jmenován 8. července 1532 sekretářem královské české komory.²⁰ Gryspek ve své nové pozici postupoval podle své nejlepší vůle, výborně plnil vysoká králova očekávání, čímž na něj velmi zapůsobil. Dokonce ho nechal povýšit na svého osobního sekretáře a svěřil mu dohled nad osobními finančními záležitostmi panovníka. Gryspekova současná pozice již začala přesahovat povinnosti sekretáře, v květnu 1535 byl dokonce pověřen, aby dohlížel na finanční stránku obnovy Pražského hradu.²¹ V průběhu oprav se Gryspek seznámil s italskými staviteli, novým italským stavebním slohem, renesancí, a ten díky tomu přenesl i do svých vlastních panství, což se projevilo zejména na kostele sv. Petra a Pavla v Kralovicích.²²

Protože Florián Gryspek byl oblíbencem krále, stal se nežádoucím pro protikrálovskou opozici i pro samotné rady v královské komoře. Postupem času počet jeho odpůrců narůstal. Gryspek se rozhodl nechat tuto situaci zobrazit na medaili roku 1536.²³ Na líci je nápis „*Pro ctnost není žádná cesta schůdná*“. Na zadní straně je vyobrazena scéna tří bojujících mužů s jeho životním heslem „*Horlivá práce vše přemůže*“. Spory v komoře

¹⁹ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 17–23.

²⁰ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 24–41.

²¹ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 24–41.

²² GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 24–41.

²³ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 24–41.

ale i nadále narůstaly, proto musel zasáhnout král a 3. září 1537 nechal jmenovat Floriána Gryspeka jakožto sekretáře komory i radou. Tyto dvě funkce vykonával souběžně jedenáct let.²⁴ Jelikož opět dokázal, že má velmi dobré organizační schopnosti a je spolehlivý, dostával tak od krále další pověření. Stal se prokurátorem komory, v roce 1542 byl jmenován tajným dvorním válečným radou.²⁵ Vědom si náklonnosti krále, nechal opět vyrazit další medaili s rodinným erbem a svým portrétem. V témže roce se stal Gryspek správcem královských věnných měst v úřadě podkomořího, avšak již 10. prosince požádal krále, aby byl této funkce zbaven, protože to v zemi vyvolalo mínění, že král Ferdinand I. upřednostňuje cizince před Čechy. Nejvyššího kariérního postupu dosáhl Florián Gryspek roku 1551, kdy mu král Ferdinand I. udělil úřad prezidenta komorní rady čili „ministra financí“.²⁶ Tohoto úspěchu však Florián Gryspek nedosáhl zadarmo, pořád proti němu stála opozice. Tato situace vyvrcholila, když Gryspek žádal stavy, aby postavily vojsko, které by se přidalo na stranu císaře Karla V. ve šmalkaldské válce, byl však odmítnut. Stavové nechtěli bojovat proti vůdci protestantů, saskému kurfiřtu, Johannu Friedrichu. Stavové se dokonce ohradili proti králi, že porušuje jejich práva, proto král svolal na 18. dubna 1547 zemský sněm.²⁷ Král mezitím ale vyrazil do války, stavové využili příležitosti a vyvolali povstání. Chtěli získat zpět své pozice z dob Jagellonců. Mluvčím opozice se stal Vilém Křinecký z Ronova²⁸, ten vybídl Floriána Gryspeka, aby obhájil svou činnost. Bylo proti němu vzneseno mnoho obvinění, např. že poškodil majestáty králů Jana a Zikmunda, nebo že odstranil ze zemských privilegií pečetě, které měl hodit do Jeleního příkopu. Stavové obvinili Gryspeka z vlastizrady a nechali ho zavřít do vězení v Bílé věži na Pražském hradě. Komorní rada ve vězení dlouho nezůstal, v sobotu 23. dubna totiž přišla zpráva, že protestanti válku prohráli, a tak byl Florián Gryspek ze strachu stavy propuštěn.²⁹ Později na

²⁴ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 24-41.

²⁵ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 24-41.

²⁶ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 24-41.

²⁷ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 24-41.

²⁸ Křinečtí z Ronova tvořili větev starého českého panského stavu. Po potlačení povstání Vilém uprchl ze země, protože byl odsouzen k trestu smrti.

²⁹ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 24-41.

zemském sněmu vyšlo najevo, že všechna obvinění byla falešná. Stavby se na žádost krále musely Gryspekovi omluvit. Od té doby se v rodovém erbů vyskytuje Bílá věž, jako upomínka na krátké uvěznění. Po porážce stavovského povstání byly vyneseny přísné rozsudky, hlavně pro Prahu, která nezůstala věrná králi, na rozdíl od Plzně. O tato nařízení se ve velké míře zasadil sám Florián Gyspek. V té době mu již patřilo město Kralovice, je možné, že jako vlastník menšího města viděl v královských městech rivala. Z toho lze usuzovat, že i přes jeho neskonalou věrnost ke králi stavěl do středu svého zájmu své vlastní potřeby.³⁰

V průběhu kariéry Florián Gyspek neustále čelil narážkám, že je cizinec, který do země přišel nijak nezaopatřen. Proto roku 1538 využil příležitosti a koupil od krále dům s výbornou polohou na Hradčanech za 2 000 zlatých, čímž se chtěl začlenit mezi domácí šlechtu.³¹ Tento dům stál hned u bran Pražského hradu a Gyspek se ho rozhodl přestavět na městský palác v renesančním italském stylu. V té době bylo neobvyklé stavět budovy s ozdobnými štíty a sgrafity. Dokázal tak vytvořit honosné městské sídlo, které dokazovalo jeho vysoké postavení. Vlastníkem domu zůstal 23 let. V roce 1561 požádal král Gryspeka, aby mu dům vrátil, chtěl z něj udělat sídlo pro arcibiskupství. Gyspek souhlasil, a tak roku 1562 byl palác navrácen králi.³² Dodnes tato budova stojí a je jakožto Arcibiskupský palác sídlem pražských arcibiskupů. Florián Gyspek si byl vědom, že poloha tohoto paláce pro něj byla velmi výhodná, symbolizovala jeho blízkost k panovníkovi. Gyspek proto poté začal hledat nový dům v Praze, koupě však nebyla příliš urgentní. Nový dům Gyspek našel až roku 1568, když koupil od Felicity Sorndorfové dům na Újezdě pod Petřínem za 600 pražských grošů.³³ Újezd tehdy ležel mimo Malou Stranu, dnes se jedná o Karmelitskou ulici. Dům nesl název „*Pekárna*“, co bylo důvodem takového pojmenování není známo, a jeho součástí byly velké zahrady, dnes Seminářská zahrada.³⁴ Přestavbu obou objektů

³⁰ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 24–41.

³¹ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 47–50.

³² GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 47–50.

³³ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 60–63.

³⁴ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 60–63.

v Praze měl na starost Ulrico Aostallis, kterého nejspíše Florián Gryspek pověřil i přestavbou kostela sv. Petra a Pavla v Kralovicích. Nedlouho po dostavbě městského paláce na Hradčanech začal Gryspek jevit zájem o sídlo na venkově, mimo velká města. Zalíbila se mu gotická pevnost na severním Plzeňsku jménem Kaceřov, tu od krále roku 1539 skutečně získal.³⁵ Z této pevnosti chtěl vybudovat okázalé sídlo pro jeho pozdější velkou rodinu. V plánu měl nabýt i okolní pozemky, na nichž by založil finančně prosperující panství. Tento plán dokázal realizovat.³⁶

Velkou záhadou okolo Floriána Gryspeka je jeho vztah k různým křesťanským konfesím. Stal se z něj postupem doby protestant (luterán) nebo zůstal věrným katolíkem? Dobové prameny hovoří jasně, zůstal až do konce svého života katolíkem. Jako služebník habsburského rodu plně podporoval jejich snahu utužit katolictví v Českém království. Všichni tři králové, pro které sloužil, byli ale poněkud snášenliví vůči jiným formám křesťanství. Lutherovo učení se v zemi šířilo čím dál rychleji, a tak se od domácích utrakvistů osamostatnili luteráni a radikální novoutrakvisté, velmi agilní byla též Jednota bratrská. Král sice přistoupil na výsledky Augšpurského míru z roku 1555, ve kterých stálo „*čí země, toho náboženství*“, jenže ta neplatila v zemích Koruny české.³⁷ Král Ferdinand I. i Florián Gryspek byli přesvědčeni ohledně svých tvrzení, že humanismus a křesťanství nejsou v kontradikci. Papež Pius IV. na přimluvu krále Ferdinanda I. dal povolení pro pražské arcibiskupy, aby mohli světit utrakvistické kněze a aby katoličtí kněží mohli podávat přijímání svaté pod obojí způsob za určitých okolností.³⁸ Tento nový způsob přebral i Gryspek do kostelů na svých panstvích. Cílem toho kroku bylo, aby se křesťané opět sjednotili, to se však nestalo, král totiž za dva dny zemřel. Novým králem se stal jeho syn Maxmilián, o němž se říkalo, že k luteránství nepřešel jen kvůli rodinné zvyklosti. V roce 1575 udělil protestantům náboženskou svobodu, když ústně potvrdil Českou konfesi.³⁹ V tu chvíli se Florián Gryspek rozhodl přestavět svůj kostel v Kralovicích tak, aby vyhovoval

³⁵ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Gryspek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 47–50.

³⁶ více v kapitole 2. Panství Floriána Gryspeka

³⁷ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Gryspek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 42–46.

³⁸ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Gryspek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 42–46.

³⁹ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Gryspek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 42–46.

všem konfesím pro bohoslužebné obřady. Král Maxmilián II. byl natolik svobodomyšlný, že chtěl postavení protestantů právně potvrdit novou ústavou v zemských deskách. Tento plán překazila jeho nenadálá smrt. Roku 1576 se stal českým králem jeho syn Rudolf II.⁴⁰ Za jeho vlády se stalo hlavní město Českého království též císařskou rezidencí a centrem umění a vědy, v náboženských otázkách však zůstával Rudolf II. nečinný. Až na nátlak stavů roku 1609 potvrdil Rudolf II. Českou konfesi svým tzv. Rudolfovým majestátem, a tím právně potvrdil náboženskou svobodu.⁴¹ Díky tomuto výnosu začala šlechta vyměňovat stávající duchovní za utrakvistické a luteránské, případně bratrské, přičemž stejně postupoval i Florián Gryspek. Na svých panstvích nepožadoval od obyvatel, aby byli stejného vyznání jako jejich pán. Poddaní Floriána Gryspeka měli za povinnost navštěvovat kostely pouze o nedělích a svátcích, aby si vyslechli kázání. Po vyložení celé tehdejší náboženské situace bychom mohli konstatovat, že Gryspek opravdu zůstal celý život věrný katolictví, byl ovšem velmi tolerantní k reformačním myšlenkám. Tento tolerantní postoj v otázkách víry pak velmi ovlivnil i jeho děti.

Když Florián Gryspek dosáhl vysokého věku, usoudil, že všechny své úkoly a cíle splnil, stáhl se proto do ústraní na zámek v Nelahozevsi. Věnoval se zde svým dvěma dílům, totiž redakci spisů nazvaných „*Griespekův řád selský čili artikulové soudní na panství nelahozevském*“ a „*Griespekova instrukce daná úředníkům na panství nelahozevském*“. V lednu s těmito pracemi skončil a předal je svým správcům. Poté se odebral do svého domu na Malé Straně, kde se věnoval hlavně korespondenční činnosti. Postupem času se ale cítil velmi vyčerpaný, a proto se rozhodl vrátit zpět do Nelahozevsi. Byl už smířený s tím, že brzy zemře. Stalo se tak 29. března 1588 ráno ve tři čtvrtě na šest.⁴² Přípravy na jeho pohřeb trvaly dva týdny. Pohřeb se konal v Nelahozevsi, a protože byl Florián Gryspek ze šlechtického stavu, byl oblečen do rytířského ornátu. Ornát byl bohatě zdobený slavnostní středověký oděv. Jeho tělo bylo vloženo do dvojité rakve, první byla dřevěná a druhá cínová. Na dřevěné rakvi byla vyryta Gryspekova životní data. Gryspekovým přáním bylo, aby mohl po smrti spočinout v rodinné hrobce v Kralovicích, proto tam byla rakev převezena.

⁴⁰ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 42–46.

⁴¹ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 42–46.

⁴² GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 109–116.

Nedlouho na to dorazil do Kralovic i smuteční průvod, jehož účastníci se dokonce podepsali v zádveří severního postranního vchodu. Gryspekovi potomci dali na jeho počest vytvořit v kostele sv. Petra a Pavla v Kralovicích epitaf.⁴³

Florián Gryspek sloužil třem po sobě jdoucím českým králům a římským císařům, Ferdinandu I., Maxmiliánu II. a Rudolfu II.⁴⁴ Po boku Ferdinanda I. stál 34 let, následující vladaři se ho nechtěli vzdát, velmi se jim osvědčil. Byl velmi oddaný, spolehlivý a poctivý. Oceňovali na něm hlavně jeho jazykové a diplomatické schopnosti. Vedle Maxmiliána II. a Rudolfa II. zůstal ještě celých 24 let. Celkem tedy byl Florián Gryspek, cizinec, který dosáhl neuvěřitelného úspěchu, 58 let věrným služebník Habsburků.⁴⁵

1.1.3. Manželství a rodina

Nedlouho po dostavbě rodinného sídla v Praze dosáhl Gryspek věku 29 let. V té době bylo běžné uzavírat sňatek okolo 17 let. On se však věnoval své kariéře. I když žil už několik let v Čechách, svoji nevěstu si našel v Tyrolsku v rodině Blažeje Hölzla. Obě rodiny se znaly již dlouhá léta, protože oba otcové sloužili na císařském dvoře v Innsbrucku. Gryspek si za svou ženu vyvolil nejmladší dceru Rozinu, tehdy jí bylo 13 let. Pro Gryspeka to byla ideální nevěsta, protože byla vychována v křesťanské víře, ale přitom v rodinném prostředí, které bylo ovlivněno humanismem. Je možné se i domnívat, že svatbu dohodli již dříve jejich otcové. Svatba se konala v rodném městě Innsbrucku roku 1539.⁴⁶ Po svatbě se nastěhovali do nově zrekonstruovaného paláce na Hradčanech. Tím už byly splněny všechny předpoklady k založení rodiny. V tehdejší době měly manželky za úkol dát svému muži co nejvíce potomků. Rozina se stala zářným příkladem, neboť porodila 24 dětí, totiž 14 synů a 10 dcer. Florián Gryspek nechal 24. června 1542 své ženě zapsat jitrní dar⁴⁷ ve výši 1 600 zlatých do zemských desek s potvrzením vystaveným na Kaceřově.⁴⁸ Okolo roku 1545 se

⁴³ více v kapitole 4.2. Epitaf Floriána Gryspeka

⁴⁴ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 39-44.

⁴⁵ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 24–41.

⁴⁶ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 47–50.

⁴⁷ dar Floriána Rozině za předmanželské panenství

⁴⁸ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 51–59.

rodina přestěhovala na velké venkovské sídlo do Kaceřova. Rodina se totiž skoro každý rok zvětšovala, podle výpočtu byla Rozina těhotná zhruba každý 14. měsíc. Rozina byla středobodem rodinné sounáležitosti. Svě těhotenství vždy brala jako přednost. Jelikož byla humanisticky vzdělaná, přinášela do rodiny své vlastní představy, i přesto byl ale Florián Gryspek ten, kdo zjišťoval chod rodiny, především vzdělání a výchovu svých dětí. Matka se syny zůstávala jen první tři roky jejich života, zatímco s dcerami byla až do jejich svatby.

Z deseti Gryspekových dcer se pouze čtyři dožily vyššího věku, zbývajících šest zemřelo ještě za Gryspekova života. Jména oněch čtyřech dcer jsou známa, jmenovaly se Alžběta, Anna, Kateřina a Marie. Kromě Anny se žádná z nich nevdala a je dokázáno, že žily u svého nejstaršího bratra Václava. Anna uzavřela sňatek s Adamem Zylvárem, který se zúčastnil stavovského povstání, za což mu byla zkonfiskována značná část jeho statků.⁴⁹

Ze čtrnácti synů pouze sedm přežilo svého otce, tedy přesně polovina. Ostatních sedm synů zemřelo za otcova života, známá jsou pouze jména třech z nich – Vojtěch, Florián a Ladislav. Zajímavostí je, že Vojtěch, který zemřel 23. června 1545, byl pohřben v chrámu sv. Víta na Pražském hradě.⁵⁰ Nejstarším žijícím synem byl Václav (*1542 - †1590), po otcově smrti začal uplatňovat jeho přání, aby nedošlo k dělení rodového majetku. V tomto smyslu byl vytvořen jakýsi fideikomis⁵¹ (svěření), tedy celkové jmění bylo rodovým majetkem. Svěření znemožňovalo trhání majetku. Dědicové majetku měli dostávat pouze výnos ze svých zděděných statků, nesměli je prodat a odkázat je mohli jen svým mužským potomkům, pokud tito potomci neexistovali, majetek připadl nejbližšímu mužskému příbuznému. Samotný Václav nikdy nezískal tak kvalitní vzdělání jako jeho bratři, jelikož

⁴⁹ RACEK, Jan. Pád české větve rodu Gryspeků z Gryspachu. In: *Středočeský vlastivědný sborník: Muzeum a současnost. Řada společenskovední / Roztoky* u Prahy: Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy 20, (2002), s. 5-18.

⁵⁰ RACEK, Jan. Pád české větve rodu Gryspeků z Gryspachu. In: *Středočeský vlastivědný sborník: Muzeum a současnost. Řada společenskovední / Roztoky* u Prahy: Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy 20, (2002), s. 5-18.

⁵¹ Fideikomis je středověký, feudální institut, jehož kořeny jsou v římském právu.

Svěření je starobylý právní institut, na jehož základě je určitý majetek závětí vyčleněn k užívání a požívání stanoveným osobám, nejčastěji zůstavitelovým potomkům. Předmětem svěření se mohl stát jen majetek dlouhodobé hodnoty, typicky nemovitosti. Držitel svěření byl značně omezen v právu disponovat jeho předmětem, který tak měl zůstat trvale součástí rodového majetku. Zvláštností fideikomisu je, že zřizovatel (zakladatel) mohl stanovit pro určení nástupnické posloupnosti libovolná pravidla, nemusel respektovat zákonnou dědickou posloupnost.

jeho údělem bylo pomáhat otci, protože byl považován za pokračovatele rodu. Jako svůj podíl z rodového majetku dostal statek Nečtiny a Kočov. Jeho manželkou byla Marie, dcera Petra Boryně ze Lhoty, s níž měl tři děti, Rozinu, Alžbětu a Bohuslava.⁵²

Dalším ze synů byl Vratislav (†1589), který zemřel skoro ihned po svém otci, proto nebyl uveden ani ve smlouvě o dělení majetku. Vratislav studoval spolu se svým bratrem Ferdinandem v Paříži, roku 1572 se jim zde dokonce podařilo přežít Bartolomějskou noc díky upozornění francouzské královny Alžběty Habsburské, dcery císaře a českého krále Maxmiliána II.⁵³

Jaroslav Bedřich (†1594) získal po svém otci panství Kaceřov, Kralovice a část Libštejna. Jeho manželkou byla Marie Hrobčická z Hrobčic, jejich manželství však bylo bezdětné. Za svou rezidenci si pár vybral dvůr v Sechuticích.⁵⁴

Druhorozeným synem byl Ferdinand (†1606), kterému se dostalo velmi dobrého vzdělání v Paříži. Po otci zdědil část rožmitálského panství s Mirošovem a po Jaroslavově smrti k tomu ještě připojil Kralovice a část Libštejna. Zemřel však svobodný.⁵⁵

Zámek na Kaceřově a část toho panství připadla Karlu Gryspekovi (†1610). V roce 1589 si vzal za ženu Annu Šivcovnu z Drahenic, která měla velké věno, díky němuž mohl koupit další statky, dvory atd. Se ženou měli čtyři syny, Václava, Floriána Jiřího, Mikuláše a Albrechta Ferdinanda, a jednu dceru, Annu Alžbětu.⁵⁶

⁵² RACEK, Jan. Pád české větve rodu Gryspeků z Gryspachu. In: *Středočeský vlastivědný sborník: Muzeum a současnost. Řada společenskovední / Roztoky u Prahy: Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy 20, (2002), s. 5-18.*

⁵³ RACEK, Jan. Pád české větve rodu Gryspeků z Gryspachu. In: *Středočeský vlastivědný sborník: Muzeum a současnost. Řada společenskovední / Roztoky u Prahy: Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy 20, (2002), s. 5-18.*

⁵⁴ RACEK, Jan. Pád české větve rodu Gryspeků z Gryspachu. In: *Středočeský vlastivědný sborník: Muzeum a současnost. Řada společenskovední / Roztoky u Prahy: Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy 20, (2002), s. 5-18.*

⁵⁵ RACEK, Jan. Pád české větve rodu Gryspeků z Gryspachu. In: *Středočeský vlastivědný sborník: Muzeum a současnost. Řada společenskovední / Roztoky u Prahy: Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy 20, (2002), s. 5-18.*

⁵⁶ RACEK, Jan. Pád české větve rodu Gryspeků z Gryspachu. In: *Středočeský vlastivědný sborník: Muzeum a současnost. Řada společenskovední / Roztoky u Prahy: Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy 20, (2002), s. 5-18.*

Hlavním dědicem rožmitálského panství, zmenšeného o mirošovskou část, se stal Jan Jiří (†1599). Jeho ženou byla Alžběta, dcera Václava Bechyně z Lažan, měli spolu dva syny, Floriána a Jana Jaroslava.⁵⁷

Nejmladším synem byl Blažej (†1620), po jeho narození jeho matka Rozina zemřela, bylo jí kolem 48 let. Svému otci se podobal v kulturních a literárních zájmech, proto mu bylo odkázáno celé panství Nelahozeves s uměleckými sbírkami a okolní vesnice. V mládí studoval v Německu a Basileji. Roku 1595 se oženil s Ofélií Varlejchovou z Bubna, s níž měl jednu dceru, Veroniku.⁵⁸

Všechny Gryspekovy děti se postupně odvracely od rodinného katolického vyznání. Každý z nich si musel svou cestu ohledně vyznání vybrat sám, což přesně odpovídalo postoji Floriána Gryspeka v oné době. Další generace sice konvertovaly k protestantismu, dodnes není ale jasné, jakou protestantskou církev zvolily, nejspíše se ale staly luterány, jelikož tyto kněze zval Gyspek na svá panství. Touto konverzí se nepostavily hned proti králi, toto stanovisko zaujaly těsně před Bílou horou.

Po stavovském povstání na Bílé hoře a s ním souvisejících konfiskací mizí po 169 letech⁵⁹ a čtyřech generacích rod Gryspeků z českého prostředí.⁶⁰ Pro potomky Floriána Gryspeka bylo velmi těžké se prosadit v tehdejší společnosti, nebyli jí totiž přijati, protože se nikdy neangažovali v žádných dvorských funkcích tak vysoko jako Gyspek a navíc byli stále považováni za cizince. A tak jak rychle se tento rod objevil v Českém království, tak rychle odtud také zmizel.

⁵⁷ RACEK, Jan. Pád české větve rodu Gryspeků z Gryspachu. In: *Středočeský vlastivědný sborník: Muzeum a současnost. Řada společenskovední / Roztoky* u Prahy: Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy 20, (2002), s. 5-18.

⁵⁸ RACEK, Jan. Pád české větve rodu Gryspeků z Gryspachu. In: *Středočeský vlastivědný sborník: Muzeum a současnost. Řada společenskovední / Roztoky* u Prahy: Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy 20, (2002), s. 5-18.

⁵⁹ Poslední Gyspek z české větve zemřel roku 1678.

⁶⁰ BUKAČOVÁ, Irena. 500. jubileum Floriána Griespeka z Griespachu. In: *Vlastivědný sborník: čtvrtletník pro regionální dějiny severního Plzeňska* 19, č. 4, (2009), s. 10-16.

2. Panství Floriána Gryspeka

Florián Gryspek byl velmi schopným hospodářem, který o svá panství pečoval velmi svědomitě. Je až nevídané, že dokázal nashromáždit tak velký majetek, když do Českého království přišel jako nemajetný běžný úředník. K jeho majetkovému vzestupu mu pomohlo několik faktorů, a to jeho osobní aktivita, politické názory a oddanost králi. V královské komoře zastával post nejvyššího úředníka, což mu přineslo výhodu při výběru zkonfiskovaných nemovitostí, mohl si totiž vybírat jako první. Florián Gryspek si své investice uvážlivě promýšlel. Skupoval především pustá, zadlužená a finančně nedocenená sídla, v jejichž okolí byla ale úrodná půda nebo nerostné bohatství. Je tedy zřejmé, že Gryspek bral ohled jak na finanční, tak i ekonomickou stránku. Všechny nabyté pozemky pak seskupoval do velkostatků, které zažívaly hospodářský vzestup.⁶¹

Florián Gryspek za podpory krále Ferdinanda I. zvětšoval svá panství o vsi a dvory, většinou také opuštěných, nebo i zaniklých. Mezi obnovené dvory patří Hubenov u Kralovic, Sechutice, Třemošice nebo také dvůr u zámku na Kaceřově.⁶² Na dvorech se Florián Gryspek soustředil především na pěstování obilí, lnu, chmele a chov ovcí. Za nejvýznamnější obnovenou ves lze považovat ves Kaceřov. Je až nevídané, že všechna tato místa a lokality dokázal Gryspek proměnit v prosperující hospodářství, aniž by zvyšoval robotní povinnosti.

V této kapitole bude pojednáno o panstvích pouze do doby Floriána Gryspeka.

2.1. Panství Kaceřov

Toto panství koupil Florián Gryspek jako první panství po své svatbě. Záměrem této koupě bylo, aby se z této tvrze stala rodinná rezidence.

Původně tvrz byla majetkem cisterciáckého kláštera v Plasích. Roku 1421, během husitských válek, byl však klášter zabrán a vypálen.⁶³ Od roku 1539 se Gryspek snažil získat

⁶¹ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 60–63.

⁶² JINDŘICH, Karel. Průmyslová činnost na gryspekovských panstvích na Plzeňsku. In: *Gryspekové a předbělohorská šlechta; Kralovice a poddanská města: sborník příspěvků ze semináře konaného v Mariánské Týnici ve dnech 21.-23. května 1997* Mariánská Týnice: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 1998, s. 28-33.

⁶³ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 64–84.

více klášterních pozemků a nemovitostí.⁶⁴ Proto uzavřel smlouvu s Vilémem Podmokelským, který byl zatížen dluhy, získal tak tvrz Kaceřov, ke které náleželo ještě 14 okolních vsí a polovina městečka Kralovice. Městečko jako celek pak získal až o čtyři roky později. Gryspekovy plány však nezůstaly jen u nabytí tvrze, chtěl totiž sjednotit klášterní pozemky, které byly vyvlastněny, a z Kaceřova tak učinit lukrativní hospodářskou jednotku. Králi Ferdinandovi I. se tento projekt líbil, a tak 30. ledna 1540 ratifikoval kupní smlouvu a Gryspek se stal vlastníkem Kaceřova na čtyři životy, tedy na čtyři generace.⁶⁵

Florián Gryspek měl poměrně vysoké nároky na přestavbu tvrze, podle toho si vybíral i architekty. Původním záměrem Gryspeka bylo pouze přestavět tvrz, dokud se ale neseznámil s architekty, kteří pracovali na Pražském hradě. Proto roku 1540 oslovil italského architekta a kameníka Giovanniho Statii, který zpracoval návrh přestavby a přístavbu nových budov v duchu renesance.⁶⁶ Celá tato přestavba trvala 16 let, než se z tvrze stal honosný zámek. Celá stavba stála 10 000 míšeňských kop. Více jak polovinu z této části zaplatil sám král, aby si k sobě Gryspeka pevněji připoutal. Jeho přáním totiž bylo, aby toto sídlo sloužilo i jako rezidence pro přijímání královských hostů.⁶⁷

Zámek jako takový byl nepravidelného půdorysu se čtyřmi křídly. Stavba vypadala z dálky spíše jako hrad, už jen kvůli své rozloze 4 000 m². Zámek byl obehnan hradbami, v jejichž rozích byly zbudovány pětihranné hradební věže. Před hradbami byly ještě dva vodní příkopy, do nichž byla voda přiváděna potrubím z mokřin nedaleko Dobříče. Na východní straně byly přes příkop vybudovány dva zvedací mosty.⁶⁸ Během přestavby Florián Gryspek realizoval svůj plán týkající se shromáždění okolních klášterních pozemků. Jak již bylo uvedeno, král Gryspeka vědomě podporoval a prepisoval na něj zkonfiskované církevní majetky. Florián Gryspek tak získal ves Planou, Kostelec, Jimnice, Chotinou, Rajov, Koryta, Kočín, Babinou, Břízsko, Dobříč, Hradiště a Hradecko. K tomu se ještě roku

⁶⁴ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 64–84.

⁶⁵ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 64–84.

⁶⁶ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 64–84.

⁶⁷ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 64–84.

⁶⁸ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 64–84.

1546 připojily vesnice Řemešín, Bukovina, Sedlec a dvory Sechutice a Lomany.⁶⁹ Z tohoto výčtu je tedy patrné, že plaskému klášteru z jeho dřívějšího majetku moc obcí nezůstalo, přesně šest. Klášter tak přišel o značné příjmy z vrchnostenských společností, navíc musel platit daně na boj proti Turkům.

S novým majetkem získal Florián Gryspek i nové poddané. Plaští nevolníci tak začali robotovat na šlechtickém velkostatku, tím pro ně začalo období vzestupu. Gryspek byl i velmi schopný a moderní obchodník. Na svých panstvích zaváděl řadu zemědělských novinek. Jeho zemědělství bylo velice intenzivní, choval ovce i další domácí zvířata. Jeho podniky, jako bylo lesnictví, rybníkářství, pivovarnictví a hutnictví, byly velice výnosné. Florián Gryspek dokázal využít hospodářské nabídky své doby, a proto byl úspěšný i v tomto oboru.⁷⁰

Velmi výrazný na tomto panství byl velký pivovar, sladovna a hvozď, ve kterých se zpracovávala sklizená pšenice a ječmen z kaceřovských polí. Slad pšeniční sloužil pro výrobu tzv. bílého piva a ze sladu ječného vzniklo tzv. staré pivo.⁷¹ Vaření piva bylo pro Gryspeka jedno z nejuvýdělečnějších průmyslových odvětví. Pivo z kaceřovského panství se vyváželo do Prahy, kde bylo velmi žádaným produktem.

Za ovčínem stála ještě cihelna, ve které se pářily cihly potřebné pro přestavbu zámku. Když byla přestavba hotová, začal Florián Gryspek s obnovováním vsi Kaceřov, k čemuž také byly potřeba cihly ze zdejší cihelny, popřípadě se cihly rozprodávaly.

Všechny informace o ekonomice toho panství lze nalézt v urbáři z roku 1558, který nechal uspořádat sám Gryspek.⁷² Jedná se o dobový dokument, ve kterém jsou zachyceny známé skutečnosti o celém panství s jeho obyvateli a poddanými. Podstatnou část tvoří

⁶⁹ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 64-84.

⁷⁰ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 64-84.

⁷¹ JINDŘICH, Karel. Průmyslová činnost na gryspekovských panstvích na Plzeňsku. In: *Gryspekové a předbělohorská šlechta; Kralovice a poddanská města: sborník příspěvků ze semináře konaného v Mariánské Týnici ve dnech 21.-23. května 1997* Mariánská Týnice: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 1998, s. 28-33.

⁷² GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 64-84.

souhrn všech vesnic, usedlostí, dvorů, lesních a vodních ploch. Navíc se zde nachází i jména poddaných a jejich pracovní zařazení.⁷³

Výraznou část celého panství kromě Kaceřova tvořilo město Kralovice, o němž bude samostatně pojednáno v následující kapitole. K už tak velkému majetku se roku 1571 rozhodl Gryspek přikoupit nad Berouňkou ležící hrad Libštejn a polovinu zámku Liblín s pivovarem.⁷⁴ Toto rozšíření kaceřovského panství je podle dostupných záznamů posledním.

2.2. Panství Nelahozeves

Toto panství se vyznačovalo velmi dobrou polohou, a to hlavně zámeček, jenž byl vybudován na skalním výběžku nad Vltavou. O vsi Nelahozeves s tvrzí, kostelem a dvorem se často debatovalo v královské komoře. Od 14. století byl tento celek majetkem pražské kapituly, po husitských válkách však přešla pod správu královské komory, která ves i s jejími částmi prodávala královým podporovatelům. To se však pražské kapitule vůbec nelíbilo, a proto chtěla svůj majetek získat zpět. V té době projevil zájem i samotný Florián Gryspek, protože si byl vědom toho, že panství Kaceřov bude vlastnit jen čtyři generace. Gryspek tedy požádal krále, aby mu tento majetek daroval, král souhlasil a roku 1544 mu jej věnoval jako dědičné léno.⁷⁵ Kapitula se s tím však nechtěla smířit, ještě v roce 1549 žádali krále, aby jim Nelahozeves zůstala. Podle nich neměl Florián Gryspek na vlastnictví tohoto panství žádné právo. Spor ukončil král roku 1552, když probošt musel po právu uznat nárok Floriána Gryspeka na Nelahozeves.⁷⁶

Z počátku se na tvrzi nic nedělo, nikdo se tam ani nenastěhoval. Až roku 1572 byl do zemských desek zapsán zámeček Nelahozeves, což značí, že přestavba byla už z více jak

⁷³ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Gryspek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 64–84.

⁷⁴ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Gryspek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 64–84.

⁷⁵ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Gryspek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 85–101.

⁷⁶ FLEGL, Michal. K významu osobnosti Floriána Gryspeka v předbělohorských Čechách. In: *Středočeský sborník historický* / Praha: Státní archiv v Praze ve spolupráci s okresními archivy Středočeského kraje Sv. 8, č. 1 (1973), s. 181-187.

poloviny hotova.⁷⁷ Celý proces přestavby byl mnohem delší než na Kaceřově, protože Gryspek na celou tuto záležitost dával peníze z vlastních zdrojů.

Celá stavba z dálky působila jako pevnost. Zámek je trojkřídový obehnaný čtyřmi rohovými bastiony. Sgrafita na zdech dodávají stavbě elegantnost a rozbíjí tak dojem pevnosti. Palác má uzavřený francouzský arkádový dvůr, přitom bastiony naznačují inspiraci v Itálii. Jedná se tak o ojedinělý architektonický unikát.⁷⁸

Panství Nelahozeves nebylo tvořeno jen zámekem, ale podstatnou částí byla i ves, pro niž sám Florián Gryspek sepsal roku 1588 dvě sociálně politická díla v češtině, jedná se vlastně o předpisy – „*Griespekův řád selský čili artikulové soudní na panství nelahozevském*“ a „*Griespekova instrukce daná úředníkům na panství nelahozevském*“.⁷⁹ Oba předpisy pojednávají o vztahu vrchnosti k poddaným. „*Selský řád*“ obsahuje 36 článků vypovídajících o životě na venkově a sociální odpovědnosti vrchnosti.⁸⁰ Na dodržování předpisů ve vsi dohlížel rychtář, mezi jeho nejdůležitější úkoly patřilo dohlížet na mravy. V „*Instrukcích pro úředníky*“ složených z 86 článků nabádal své úředníky, aby byli mírní a citlivě jednali s poddanými.⁸¹

Zámek v Nelahozevsi používal Florián Gryspek jako svou soukromou rezidenci, v níž vystupoval jako podporovatel humanismu a sběratel umění. Gryspek v zámku rád relaxoval a zaobíral se svými zájmy. Díky tomu se z tohoto panství stalo hojně navštěvované kulturní středisko. Mezi největší Floriánovy záliby patřilo sbírání uměleckých obrazů, antických textů a textů s humanistickou a filozofickou tematikou. Právě kvůli knihám začal Gryspek v zámku budovat svou vlastní knihovnu, kterou začali navštěvovat elitní čeští básníci a spisovatelé: Johann Serifaber, Martin Hanno, Salomon Frenzelius, Matouš

⁷⁷ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Gryspek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 85–101.

⁷⁸ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Gryspek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 85–101.

⁷⁹ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Gryspek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 85–101.

⁸⁰ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Gryspek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 85–101.

⁸¹ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Gryspek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 85–101.

Collinus z Chotěřiny, David Crinitus z Hlavačova a Tomáš Mitis.⁸² Gryspek také hojně podporoval básníky, za což se mu dostalo velkého uznání, čehož jsou důkazem díla, které mu byla od dotyčných básníků věnována.

2.3. Panství Rožmitál

Už ve 13. století se Oldřich z rodů Buziců rozhodl vystavět západně od Prahy hrad. Tento rod se později stal pány z Rožmitálu a vlastníky celého panství. Díky těmto majitelům panství v zásadě prospívalo, dokud jej Zdeněk Lev z Rožmitálu nezadlužil. Jeho tři synové pak už byli jen nuceni roku 1550 svůj majetek prodat.⁸³ Už od roku 1540 se o toto postupně zadlužující se panství velice zajímal Florián Gryspek, dokonce předvídal konec Zdeňka Lva z Rožmitálu a chtěl získat rožmitálský majetek.⁸⁴ Těmto plánům Gryspek skutečně dostal, když během dalších let vyplatil zbylé věřitele. Současně se zámkem Florián dosáhl zisku dvora, městečka Rožmitálu, 21 vesnic, 11 mlýnů, lesů, polí, rybníků a dolů. K tomuto komplexu přidal ještě roku 1555 vzdálený Mirošov se Strýčkovem.⁸⁵

Právě tyto další pozemky byly pro Floriána Gryspeka důvodem ke koupi Rožmitálu. Kolem Rožmitálu se nacházelo mnoho velkých lesů a v nich žijící zvěř. Půdy zde byly jílovitého charakteru, což bylo vhodné k zakládání rybníků. Nejdůležitější však bylo nerostné bohatství v tomto kraji, Gryspek začal těžit stříbro a další rudy. Tento druh hospodářství proměnil celé panství ve velice výnosné území.

Původní starý hrad byl dřevěný, postupem času k němu byla dostavěna tři křídla a kamenná věž. Hrad byl chráněn příkopy a baštami. Gryspek objekt začal opět přestavovat ve stejném duchu jako všechna předchozí, z jednoduché gotické tvrze tak vznikl renesanční zámek se třemi poschodími.⁸⁶

⁸² GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 85-101.

⁸³ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 102-104.

⁸⁴ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 102-104.

⁸⁵ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 102-104.

⁸⁶ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 102-104.

Městečko Rožmitál bylo již od počátku svého vzniku obdařeno mnoha privilegii, uděleno mu bylo právo tržní, právo hrdelní a právo opevnit se. Před tím, než se městečko dostalo do državy Floriána Gryspeka, zachvátil jej požár, při němž vyhořel kostel a shořela i městská privilegia. Gryspek viděl v tomto panství ale určitý hospodářský potenciál, proto nechal roku 1565 zpracovat urbář, kterému byl vzorem ten kaceřovský z roku 1558.⁸⁷ Když se na panství stabilizovala hospodářská činnost, Gryspek se rozhodl, že chce zvětšit možnost finančních příjmů z panství. Jelikož se Rožmitál nachází v Brdech, přes které v té době vedla komunikace mezi Táborem a Plzní, vydobyl si Gryspek na králi Maxmiliánovi II., aby mohl vybírat clo. Právo vybírat clo bylo potvrzeno listinou krále roku 1514, Gryspekovi se do ní ještě podařilo prosadit znovupotvrzení starých privilegií pro městečko.⁸⁸ Dva roky před svou smrtí si Florián Gryspek nechal ještě jednou potvrdit zmíněná výsady, tentokrát ale už od Rudolfa II. Florián Gryspek tomuto panství dal řád, zajistil mu tak optimální podmínky pro další vývoj.

V 50. letech 16. století byl v Mirošově renovován zámek, ze kterého pak vznikl krásný renesanční zámek. Jako jeden z mála Gryspekových zámků si zámek v Mirošově zachoval velkou část renesanční podoby v exteriéru i interiéru do 60. let 20. století. Tato část panství prosperovala především ze železné huti, kterou založil nejspíše Florián Gryspek nebo jeho syn Ferdinand.⁸⁹

⁸⁷ DOLEŽAL, Daniel. Gryspekové z Gryspachu a Rožmitál pod Třemšínem. In: *Gryspekové a předbělohorská šlechta; Kralovice a poddanská města: sborník příspěvků ze semináře konaného v Mariánské Týnici ve dnech 21.-23. května 1997* Mariánská Týnice: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 1998, s. 49-53.

⁸⁸ DOLEŽAL, Daniel. Gryspekové z Gryspachu a Rožmitál pod Třemšínem. In: *Gryspekové a předbělohorská šlechta; Kralovice a poddanská města: sborník příspěvků ze semináře konaného v Mariánské Týnici ve dnech 21.-23. května 1997* Mariánská Týnice: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 1998, s. 49-53.

⁸⁹ JINDŘICH, Karel. Průmyslová činnost na gryspekovských panstvích na Plzeňsku. In: *Gryspekové a předbělohorská šlechta; Kralovice a poddanská města: sborník příspěvků ze semináře konaného v Mariánské Týnici ve dnech 21.-23. května 1997* Mariánská Týnice: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 1998, s. 28-33.

2.4. Panství Nečtiny

Nečtiny jsou poprvé zmiňovány roku 1169, kdy se dostaly do rukou pražských johanitů.⁹⁰ Do roku 1330 se majitelé neustále střídali, až je získal Pluh z Rabštejna, který se rozhodl vybudovat hrad Preitenštejn.⁹¹ Roku 1396 byly Nečtiny povýšeny na město.⁹² Za husitských válek byl vlastníkem Zbyněk z Kočova na Preitenštejnu, který zůstal na straně krále. Husité mu pak na oplátku vydrancovali celé panství. Od roku 1441 držel Nečtiny rod Gutštejnů, který je však roku 1506 musel vrátit královské komoře. V roce 1511 byly Nečtiny povýšeny Vladislavem Jagellonským na městečko s vlastním znakem a týdenním trhem. V roce 1527 získal do zástavy od krále Ferdinanda I. Habsburského tento majetek Jan Pluh z Rabštejna jako důkaz vděku za jeho podporu při volbě.⁹³ Panství potom přebral jeho synovec Kašpar, který byl ale luteránem a velitelem stavovského vojska, a tak není divu, že po roce 1547 mu byl veškerý majetek zabaven.⁹⁴

V tu dobu se opět dostává na scénu králův oblíbenec. Král zastavil 12. dubna 1549 Gryspekovi celé panství, jež zahrnovalo zříceninu hradu, zdecimované městečko a vesnice Brdo, Lešovice a Čbán.⁹⁵ Panství mohl využívat do konce svého života a jeho potomci zde mohli zůstat ještě dalších deset let. Florián Gryspek o toto panství příliš nestál, dokonce si stěžoval, že na hradě se nedá žít a že je velmi vzdálený od městečka. Král neváhal a podpořil finančně Gryspeka při stavbě nového renesančního zámku, který byl situován blíže k městečku. Jeho půdorys měl tvar písmene T a byl spíše menší. I když toto panství nepatřilo mezi Floriánovo nejoblíbenější, rozhodl se ho koupit, aby zajistil své potomky. Král Ferdinand I. mu samozřejmě vyhověl, a tak se roku 1557 panství dostalo do dědičné

⁹⁰ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 105-108.

⁹¹ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 105-108.

⁹² GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 105-108.

⁹³ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 105-108.

⁹⁴ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 105-108.

⁹⁵ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 105-108.

državy Gryspeků.⁹⁶ Florián nikterak neomezoval své nové poddané a zachoval jim všechna doposud získaná práva. Zajímavostí je, že původně katolické městečko přeorientoval na luteránskou konfesi kněz, který roku 1570 přišel na toto panství.⁹⁷ Jeho jméno se v pramenech ale nedochovalo.

Toto panství bylo ještě rozšířeno, když Florián Gryspek získal panství Kočov u Tachova. Kočov byl původně majetkem sestry Gryspekovy ženy, Kateřiny, ta jej odkázala své jediné dceři Alžbětě, která panství věnovala Floriánu Gryspekovi.⁹⁸ Ten se rozhodl obnovit zde stojící pevnost a jako jejího správce zde roku 1566 Heinricha Grafingera ze Saleku.⁹⁹ Brzy ale začal mít Gryspek podezření, že mu tento správce kradе peníze. Pevnost však životem nehýřila příliš dlouho, už roku 1599 se vylidnila.¹⁰⁰ Dnes už jsou zde patrné jen základy.

⁹⁶ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 105-108.

⁹⁷ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 105-108.

⁹⁸ BUKAČOVÁ, Irena. 500. jubileum Floriána Griespeka z Griespachu. In: *Vlastivědný sborník: čtvrtletník pro regionální dějiny severního Plzeňska* 19, č. 4, (2009), s. 10-16.

⁹⁹ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 105-108.

¹⁰⁰ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 105-108.

3. Kralovice

Město Kralovice leží v severní části okresu Plzeň – sever na hranicích se Středočeským krajem. V Kralovicích na ploše o 3 970 ha žije okolo 3 500 obyvatel. Město se nachází v nadmořské výšce 435 metrů.

3.1. Historie města před Gryspeky

Město Kralovice se rozkládá v údolí pod Červenou horou, která se zdála pro prvotní osídlení jako velmi vhodná, ale kvůli skladbě půdy se jí první osadníci vyhnuli. Tato oblast byla osídlena až v pozdní době kamenné.¹⁰¹ Podle archeologických nálezů lze určit, že osídlení zde bylo vcelku pravidelné od pravěku až po raný středověk. I když nálezů není mnoho, nejvíce jich bylo nalezeno z pomezí doby halštatské a laténské. V době halštatské se i v tomto regionu utvářelo protokeltské evropské obyvatelstvo, jehož mohylové hroby prozkoumal František Xaver Franc¹⁰². Poslední známky pohřebiště byly viditelné ještě v 70. letech 20. století, dnes už tomu bohužel tak není, protože zde byla zřízena skládka a pohřebiště je už jen těžko lokalizovatelné.¹⁰³ V laténské době na stejné místě sídlili Keltové, jejichž pozůstatky splývají s předešlou dobou. V době římské do tohoto regionu přišli Germáni, zřejmě Markomané, dnes po nich v kralovickém regionu však žádné stopy nenacházíme.

V 5. století přicházejí na toto území Slované z východní Evropy. Od 9. století lze na tomto území vysledovat souvislé osídlení. Postupem let zde vznikla ves s názvem Kralovice. Její název je nejspíše odvozen od vlastníka zdejší krajiny, tedy i vsi, českého krále. První písemná zmínka o této vsi pochází z roku 1183.¹⁰⁴ Ves vznikla na křižovatce důležitých zemských cest. Ona první zmínka pochází z donační listiny knížete Bedřicha, syna krále

¹⁰¹ VLČKOVÁ, Jitka a Pavel VLČEK. *Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*. V Plzni: Nava, 2018. ISBN 978-80-7211-522-8, s. 11–14.

¹⁰² František Xaver Franc (1838-1910) povoláním původně umělecký zahradník u Arnošta Karla z Valdštejna na zámku Kozel. Roku 1878 se právě na jeho popud začal zabývat archeologickou činností. Jako první prozkoumal mohylové pohřebiště v okolí zámecké obory na Hájku. V tomto oboru byl laikem, sám si vytvořil svou výzkumnou metodu a teorii si osvojil studiem odborné literatury. V roce 1893 byl jmenován tajemníkem Městského historického muzea v Plzni. Jeho celoživotní práci shrnuje kniha, vydaná ve dvou svazcích „*Štáhlauer ausgrabungen-Přehled nalezišť v oblasti Mže, Úhlavy, Radbuzy a Klabavy*“.

¹⁰³ VLČKOVÁ, Jitka a Pavel VLČEK. *Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*. V Plzni: Nava, 2018. ISBN 978-80-7211-522-8, s. 11–14.

¹⁰⁴ VLČKOVÁ, Jitka a Pavel VLČEK. *Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*. V Plzni: Nava, 2018. ISBN 978-80-7211-522-8, s. 15–21.

Vladislava II., plaskému klášteru, kdy ves Kralovice, zděděnou po otci, přenechává cisterciáckému klášteru v Plasích.¹⁰⁵ Klášter postupně vyplatil všechny vlastníky různých statků, polí a luk, a tak na konci 12. století celé Kralovice a přilehlé území ovládal plaský klášter. Výrazně se tedy urychlila zástavba vsi, ze které právě na konci 12. století už byla ves trhovává. Neodmyslitelnou součástí takovýchto vsí byly i kostely. Ten kralovický je poprvé zmiňován roku 1250.¹⁰⁶

Druhá zmínka o Kralovicích je z roku 1289, kdy král Václav II. udělil, tehdy už městečku, právo vybírat clo a jiná tržní práva.¹⁰⁷ To, kým byly Kralovice povýšeny ze vsi na městečko, není známo. I přesto, že klášterní panství bylo velmi rozlehlé, poddaní nedokázali uživit plaské mnichy a ještě platit povinné daně. Klášter se tedy začal zadlužovat, proto mu král Václav IV. dovolil prodat nebo zastavit své zboží do výše 60 kop grošů, to však platilo pouze v případě, ocitnou-li se ve velké finanční nesnázi. Klášter se proto rozhodl modernizovat svůj systém spravování majetků a ve svých vsích zavedl zákupní (emfyteutické) právo, i přes tuto snahu se ale jeho situace nezlepšila. Toto právo bylo vysazeno i v Kralovicích, a to až 2. února 1400 opatem Gottfriedem.¹⁰⁸

Městečko mělo svoji vlastní samosprávu, kterou schvaloval opat, když vybral dvanáct konšelů. Je tedy více než jasné, že v Kralovicích musela být i nějaká radnice, nebo alespoň dům, který měl stejnou funkci. V městečku měl velký vliv rychtář a o řádný chod se starali úřední osoby.

Roku 1420, během husitských válek, byl plaský klášter vypálen, ještě v témže roce dal král Zikmund Lucemburský do zástavy městečko Kralovice dvěma věrným katolíkům, Bedřichovi a Hanušovi z Kolowrat, za cenu 2 035 kop.¹⁰⁹ V roce 1424 došlo u Kralovic ke

¹⁰⁵ VLČKOVÁ, Jitka a Pavel VLČEK. *Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*. V Plzni: Nava, 2018. ISBN 978-80-7211-522-8, s. 15–21.

¹⁰⁶ VLČKOVÁ, Jitka a Pavel VLČEK. *Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*. V Plzni: Nava, 2018. ISBN 978-80-7211-522-8, s. 15–21.

více v kapitole 4. Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích

¹⁰⁷ VLČKOVÁ, Jitka a Pavel VLČEK. *Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*. V Plzni: Nava, 2018. ISBN 978-80-7211-522-8, s. 15–21.

¹⁰⁸ VLČKOVÁ, Jitka a Pavel VLČEK. *Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*. V Plzni: Nava, 2018. ISBN 978-80-7211-522-8, s. 15–21.

¹⁰⁹ VLČKOVÁ, Jitka a Pavel VLČEK. *Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*. V Plzni: Nava, 2018. ISBN 978-80-7211-522-8, s. 22–26.

střetu husitských a katolických vojsk.¹¹⁰ Následkem tohoto konfliktu bylo vypáleno několik vesnic, mezi nimiž byly i Kralovice. Během tohoto požáru shořela privilegia z roku 1400. Žižkovo vojsko se po nějaký čas utábořilo v severní části městečka, dnes se tomuto místu říká „*Na Palcátech*“, důkazy pro toto tvrzení byly objeveny při stavbě Lidového domu.

Roku 1425 byla znovu potvrzena zástava bratřím Kolowratům. Hned další rok se ale rozpadl plzeňský sněmík na dvě části – panskou jednotu a umírněnou stranu, k níž patřili i bratři Kolowratové.¹¹¹ Roku 1430 husité oblehli hrad Libštejn, který byl součástí kralovického panství, proto se Kolowratové dohodli s Prokopem Holým.¹¹² Přislíbili mu věrnost, pokud už jejich majetek nebude dál plenit. Na to reagoval král Zikmund Lucemburský, požadoval navrácení zástavy klášteru v Plasích, to se ale nestalo. Roku 1432 si bratři rozdělili majetek mezi sebe.¹¹³ Kralovice byly rozděleny na dvě poloviny, Hanuš měl panství s hradem Krašovem a Bedřich s hradem Libštejnem.

Díky Hanuši mladšímu z Kolowrat potvrdil Zikmund Lucemburský městečku privilegia, která shořela během husitských válek. Zároveň bylo dovoleno poddaným si postavit pivovar a svobodně zacházet se svým majetkem. Roku 1480 svou polovinu majetku Hanuš mladší vrátil plaskému klášteru za 1 600 kop grošů.¹¹⁴

Bedřichovu polovinu zdědili jeho synové – Jindřich a Beneš, a tak se majetek opět dále dělil. Benešův vnuk, Jaroslav, musel dokonce svou půlku společně s hradem Libštejnem prodat Albrechtovi z Kolowrat (syn Hanuše mladšího), protože byl zadlužený. Albrecht se dokonce domluvil s opatem plaského kláštera, že tato část Kralovic bude v jeho držení až do konce života. Roku 1509 požádal Albrecht Vladislava II., aby znovu potvrdil listinu krále Zikmunda z roku 1437 a přidal k tomu i svou listinu z 12. března 1489, jíž dovoluje pořádat

¹¹⁰ VLČKOVÁ, Jitka a Pavel VLČEK. *Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*. V Plzni: Nava, 2018. ISBN 978-80-7211-522-8, s. 22–26.

¹¹¹ VLČKOVÁ, Jitka a Pavel VLČEK. *Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*. V Plzni: Nava, 2018. ISBN 978-80-7211-522-8, s. 22–26.

¹¹² VLČKOVÁ, Jitka a Pavel VLČEK. *Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*. V Plzni: Nava, 2018. ISBN 978-80-7211-522-8, s. 22–26.

¹¹³ VLČKOVÁ, Jitka a Pavel VLČEK. *Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*. V Plzni: Nava, 2018. ISBN 978-80-7211-522-8, s. 22–26.

¹¹⁴ VLČKOVÁ, Jitka a Pavel VLČEK. *Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*. V Plzni: Nava, 2018. ISBN 978-80-7211-522-8, s. 22–26.

v Kralovicích dva jarmarky.¹¹⁵ Jednalo se o první jarmarky v tomto kraji, byly velmi vyhlášené, řemeslníci zde mohli prodávat své zboží. Městečko tak získalo věhlas.

Roku 1510 zemřel Albrecht z Kolowrat, neměl žádné děti, proto vdova roku 1513 celý majetek vrátila zpět plaskému klášteru za 7 000 kop míšeňských.¹¹⁶ Obě části Kralovic se tedy po zhruba necelém století spojily a opět se dostaly do držení plaského kláštera. Bohužel klášter se stále potýkal s dluhy, proto musela být opět část městečka dána do zástavy, a to Albrechtovi z Gutštejna, kterému klášter dlužil 2 500 kop českých grošů.¹¹⁷ Získal tak část městečka nalevo od cesty, po níž se jelo z Plas do Kralovic. Po Albrechtovi měli tuto část v držení ještě Vilém Podmokelský a Volfhard Planknar.

3.2. Historie města za Gryspeků (1539–1622)

Kralovice se dostaly do rukou Gryspeků roku 1539, když Florián Gryspek vyplatil Viléma Podmokelského z Kaceřova a z poloviny městečka Kralovice, získal tak tedy levou část.¹¹⁸ Pravá prozatím stále zůstávala v držení plaského kláštera. S vyplacením Viléma Podmokelského souhlasil i král Ferdinand I. Florián Gryspek ale usiloval i o druhou část městečka, proto král na žádost Gryspeka vydal majestát, ve kterém bylo nařízeno, že pokud by byla pravá část městečka zastavena, může ji získat jedině Gryspek. Tato situace nastala roku 1541, kdy klášter neměl peníze na to, aby zaplatil daň za válku proti Turkům.¹¹⁹ Florián Gryspek tehdy tuto daň za klášter zaplatil, za to získal vytouženou druhou polovinu městečka. V této pravé části městečka se nacházelo starší panské sídlo, kostel a fara. Změna majitele byla podepsána ve smlouvě až roku 1543, opět se tak staly Kralovice sjednocené.¹²⁰ Pozvolným přičleňováním dalších klášterních vsí bylo na Kralovicku vytvořeno panství

¹¹⁵ VLČKOVÁ, Jitka a Pavel VLČEK. *Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*. V Plzni: Nava, 2018. ISBN 978-80-7211-522-8, s. 22–26.

¹¹⁶ VLČKOVÁ, Jitka a Pavel VLČEK. *Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*. V Plzni: Nava, 2018. ISBN 978-80-7211-522-8, s. 22–26.

¹¹⁷ VLČKOVÁ, Jitka a Pavel VLČEK. *Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*. V Plzni: Nava, 2018. ISBN 978-80-7211-522-8, s. 22–26.

¹¹⁸ VLČKOVÁ, Jitka a Pavel VLČEK. *Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*. V Plzni: Nava, 2018. ISBN 978-80-7211-522-8, s. 27–37.

¹¹⁹ VLČKOVÁ, Jitka a Pavel VLČEK. *Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*. V Plzni: Nava, 2018. ISBN 978-80-7211-522-8, s. 27–37.

¹²⁰ VLČKOVÁ, Jitka a Pavel VLČEK. *Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*. V Plzni: Nava, 2018. ISBN 978-80-7211-522-8, s. 27–37.

s centrem na Kaceřově. Celé panství kromě Kralovic tvořilo ještě 28 vsí, 9 opuštěných vsí, 4 dvory a mnoho lesů.¹²¹

Kláster v Plasích se ale původního majetku nechtěl vzdát, proto si opat vymínil, že Kaceřovské panství bude Floriánu Gryspekovi zapsáno jen do čtyřech životů, tedy na čtyři generace, přičemž za první generaci se považoval Florián Gryspek.¹²² Dodnes je zvláštní, proč s tímto návrhem Gryspek souhlasil, vždyť Kaceřov se pro něj stal jeho hlavním rodinným sídlem v zemi, do které přišel. I přesto, že věděl, že Kaceřov nebude patřit jeho rodině navěky, rozhodl se investovat do tohoto panství, zbudoval zde nádherný a opevněný zámek. Florián Gryspek měl sice velkou rodinu, ale už v roce jeho smrti, 1588, byl živ jen jeden jeho vnuk Bohuslav, představitel třetí generace.¹²³ Tehdy nikdo nemohl tušit, že Floriánova linie přežije opravdu jen čtyři generace a že už při třetí jí bude zabaven skoro všechný majetek.

Tím, že Kralovice získaly nového majitele, začala pro ně doba vzestupu. Roku 1545 Florián Gryspek dvakrát vylepšil práva svých poddaných.¹²⁴ Kralovickým bylo znovu povoleno vybírat clo, obyvatelé městečka se mohli svobodně stěhovat a mohli kupovat pozemky do výše 100 kop a zapisovat je do zemských desek. O dva roky později, během politických nepokojů, Kralovice zůstaly na straně svého pána. Florián Gryspek jim za to byl vděčný a na oplátku předstoupil před krále s prosbou, aby i on vyjádřil své poděkování. Stalo se tak 29. září 1547, kdy král Ferdinand I. povýšil poddanské městečko Kralovice na město.¹²⁵ Jako město si mohly postavit hradby a brány, místo zeleného vosku směly používat červený, a to ve variantě malé a velké pečeti. Dokonce byl udělen městu nový znak, v levém horní poli je zobrazena svatá Dorota stojící na lvu spolu s dítětem, které drží košíček růží. V pravém poli je vyobrazen bílý lev. V obou dolních polích jsou modré a žluté pruhy,

¹²¹ VLČKOVÁ, Jitka a Pavel VLČEK. *Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*. V Plzni: Nava, 2018. ISBN 978-80-7211-522-8, s. 27–37.

¹²² GRIESENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 76–84.

¹²³ GRIESENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 76–84.

¹²⁴ VLČKOVÁ, Jitka a Pavel VLČEK. *Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*. V Plzni: Nava, 2018. ISBN 978-80-7211-522-8, s. 27–37.

¹²⁵ VLČKOVÁ, Jitka a Pavel VLČEK. *Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*. V Plzni: Nava, 2018. ISBN 978-80-7211-522-8, s. 27–37.

pocházející z Gryspekova erbu.¹²⁶ Kromě toho byla rozšířena i další práva. Obyvatelé města mohli kupovat statky až do výše 200 kop, mohli také šenkovat cizí pivo a víno, dokonce si sami mohli i vařit pivo, ječné i bílé. Florián Gryspek si dobře uvědomoval prosperitu města, a proto dovolil poddaným svobodně podnikat. Od tohoto zlomového roku byl ve městě zřízen řádný magistrát s hrdelním právem, ve městě však chyběl soudce, proto se o vynesení rozsudku postaral apelační soud v Praze.

Protože byl Florián Gryspek velmi pečlivý, nechal roku 1558 sepsat urbaniální registry, dnes je to velmi vzácný dokument, díky kterému můžeme poznat Kralovice v 16. století.¹²⁷ V té době bylo ve městě 114 osedlých (vlastníků nebo nájemců, včetně 24 chalup), kteří vlastnili 50 lánů polí a luk, z každého lánů se platily různé daně. Z již zmíněných 24 chalup 13 platilo daně Kaceřovu a zbývajících 11 přímo kralovickému knězi.¹²⁸ Urbář také obyvatelům města garantoval možnost svobodně prodat čtvrt, půl nebo celý lán nebo svobodně se odstěhovat. V těchto registrech je dále mnoho dalších předpisů, které potvrzují a doplňují právní a finanční vztahy mezi vrchností a obyvateli města.

Když Florián Gryspek získal i druhou polovinu městečka s kostelem, získal tím i právo dosazovat faráře ke kostelu sv. Petra a Pavla. Florián Gryspek byl sám katolík, který se ale nebránil protestantským a humanistickým myšlenkám, proto roku 1564 dosadil kněze pod obojí, Jana Moesticia, což vedlo k dalším sporům s plaským klášterem.¹²⁹

Druhá polovina 16. století znamenala pro Kralovice vrchol jejich vzestupu. Florián Gryspek si postupně město velmi oblíbil, proto se rozhodl zbudovat si zde renesanční zámek. Nejednalo se o klasický zámek, byl to dvouposchodový městský dům s vysokou věží a dvorem, přesto se jednalo o velmi honosné sídlo. Dnes ve městě po této rezidenci nelze najít žádné stopy. Roku 1845 ji zachvátil požár, při němž se zřítily věž a nejvyšší patro.¹³⁰

¹²⁶ GRIESENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 76–84.

¹²⁷ VLČKOVÁ, Jitka a Pavel VLČEK. *Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*. V Plzni: Nava, 2018. ISBN 978-80-7211-522-8, s. 27–37.

¹²⁸ VLČKOVÁ, Jitka a Pavel VLČEK. *Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*. V Plzni: Nava, 2018. ISBN 978-80-7211-522-8, s. 27–37.

¹²⁹ VLČKOVÁ, Jitka a Pavel VLČEK. *Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*. V Plzni: Nava, 2018. ISBN 978-80-7211-522-8, s. 27–37.

¹³⁰ VLČKOVÁ, Jitka a Pavel VLČEK. *Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*. V Plzni: Nava, 2018. ISBN 978-80-7211-522-8, s. 27–37.

Ve zbylém přízemním patře pak byla otevřena restaurace s názvem „*Starý zámek*“. V roce 1982 byly odstraněny poslední známky stavby, na původním místě pak bylo vystavěno nákupní centrum.¹³¹ Největším Floriánovým počinem však bylo rozhodnutí o přestavbě gotického kostela sv. Petra a Pavla. Renesanční přestavba byla zahájena roku 1575 a trvala celých šest let.¹³² Zcela se změnila i zástavba města, obyvatelé bohatli, proto si mohli dovolit stavět nové domy z kamene a cihel. Hodně se rozvíjely i cechovní organizace a řemesla díky trhům, které se ve městě konaly.

Když Florián Gryspek zemřel, Kralovice získal do správy jeho syn Ferdinand. Za jeho vlastnictví často vedly Kralovice dlouhé spory s plaským klášteřem, častým předmětem pří byly pozemky. O sporných pozemcích musel rozhodnout až roku 1613 měřič zemských desek.¹³³ Dle výsledků měření bylo klášteři přisouzeno 3 545 a půl zemských provazců¹³⁴. Posledními majiteli z rodu Gryspeků byli Václav a Albrecht Ferdinand. Nikdo z nich se ale nezapsal tolik do kralovické historie jako Florián Gryspek.

3.3. Třicetiletá válka a konec Gryspeků v Kralovicích

Doba třicetileté války znamenala pro město Kralovice přerušení velmi nadějných vývoje, který byl odstartován Floriánem Gryspekem. Válka, která byla původně náboženským sporem mezi katolíky a protestanty, se ale přenesla do všech oblastí lidského života. Nejvíce zasáhla poddané, kteří byli nuceni financovat obě válčící vojska.

Vojska protestantských stavů byla ze začátku sestavována z poddaných, kteří žili na protestantských panstvích svých pánů. Václav Gryspek dal k dispozici z kaceřovského panství 80 pěších mužů a 4 jezdce.¹³⁵ V roce 1620 prošla Kralovicemi císařská armáda pod velením vévody Maxmiliána I. Bavorského a generála Karla Bonaventury Buquoye, když

¹³¹ GRIESENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 76–84.

¹³² VLČKOVÁ, Jitka a Pavel VLČEK. *Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*. V Plzni: Nava, 2018. ISBN 978-80-7211-522-8, s. 27–37.

¹³³ VLČKOVÁ, Jitka a Pavel VLČEK. *Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*. V Plzni: Nava, 2018. ISBN 978-80-7211-522-8, s. 27–37.

¹³⁴ jeden provazec zemský v 16. století je 30,72 dnešních metrů

¹³⁵ VLČKOVÁ, Jitka a Pavel VLČEK. *Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*. V Plzni: Nava, 2018. ISBN 978-80-7211-522-8, s. 38–39.

táhla z Plas do Rakovníka.¹³⁶ Při tomto tažení byly Kralovice zcela vydrancovány, a dokonce shořela i městská privilegia a městské knihy.

Bitvou na Bílé hoře (1620) a následnou popravou 27 českých pánů 21. června 1621 skončilo české stavovské povstání, tím si Habsburkové upevnili svou pozici na českém trůnu ještě téměř na 300 let.¹³⁷ Z tohoto důvodu museli protestanští kněží přestoupit na katolickou víru, pokud to nebyli schopni akceptovat, museli odejít ze země. Tato situace nastala i v Kralovicích, když je musel opustit i místní protestantský kněz Ondřej Vavřinec Poličský. Definitivní konec gryspekovské državy nad Kralovicemi skončil roku 1622, kdy jim byl zkonfiskován veškerý majetek jako trest za jejich účast v protihabsburském odboji.¹³⁸

¹³⁶ VLČKOVÁ, Jitka a Pavel VLČEK. *Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*. V Plzni: Nava, 2018. ISBN 978-80-7211-522-8, s. 38–39.

¹³⁷ VLČKOVÁ, Jitka a Pavel VLČEK. *Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*. V Plzni: Nava, 2018. ISBN 978-80-7211-522-8, s. 38–39.

¹³⁸ VLČKOVÁ, Jitka a Pavel VLČEK. *Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*. V Plzni: Nava, 2018. ISBN 978-80-7211-522-8, s. 38–39.

4. Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích

Jednou z nejvýznamnějších dominant města Kralovice a zároveň i jednou z největších stavitelských aktivit Floriána Gryspeka je kostel sv. Petra a Pavla. Kostel stojí na vyvýšeném místě na okraji dnešních Kralovic.

Poprvé je kostel sv. Petra a Pavla zmiňován roku 1250.¹³⁹ Podle nalezených raně středověkých náhrobků lze ale předpokládat, že na onom místě dříve stál románský kostel, jehož pozůstatky by bylo možné najít jen v základech presbytáře. O samotné románské stavbě nejsou známy žádné další informace, proto nelze vymezit základní tvar ani velikost stavby. O gotické stavbě už je toho známo více, i když většina těchto detailů je schována pod silnou vrstvou renesanční fasády, nejvýraznější částí z období gotiky je část portálu v jižní stěně lodi. Díky výzkumům lze tuto část portálu vřadit do 2. poloviny 13. století, z toho lze usuzovat, že stavba gotického kostela byla zahájena právě v tomto období.¹⁴⁰ Kostel dostal podobu jednolodního kostela s presbytářem, který byl formován pěti stranami osmiúhelníku. Jako první byl nejdříve postaven presbytář a až poté loď. Svou podobou byl kostel výrazně nižší než dnes, pata triumfálního oblouku byla dokonce až u jihozápadního rohu věže.

Roku 1530 prošel již hotový gotický kostel obnovou, a to pozdně gotickou.¹⁴¹ Nad presbytářem byla zbudována nová střecha. Je možné, že v těchto letech byl kostel spíše zříceninou. Z lodi zbyly jen obvodové zdi, horní část věže byla zhroutilá, proto se na mše využíval jen presbytář.¹⁴² To byl impuls pro Floriána Gryspeka, který se rozhodl pro částečnou renovaci a přestavbu kostela.

¹³⁹ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 5–17.

¹⁴⁰ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 5–17.

¹⁴¹ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 5–17.

¹⁴² VLČEK, Pavel: Die St. Peter und Paul-Kirche in Kralovice und Bonifaz Wolmut?. In: *Studia Rudolphina: bulletin Centra pro výzkum umění a kultury doby Rudolfa II. Bulletin of the Research Center for Visual Arts and Culture in the Age of Rudolf II.* / Praha: Artefactum-Ústav dějin umění AV ČR Sv. 11, (2011), s. 25-38.

Renesanční přestavba začala roku 1575, probíhala patrně ve dvou fázích a byla dokončena roku 1581 nebo 1582.¹⁴³ Rok dokončení lze určit takto přesně díky dendrochronologickému průzkumu střešního krovu a také podle nápisů u severního vchodu, kdy nejstarší je z roku 1583.¹⁴⁴ V první fázi renesančních úprav byla přebudována loď, presbytář a věž, ke které nově přibýlo zvenčí přístupné schodiště. Ve druhé fázi byla postavena kaple s kryptou a jižním schodištěm, které zprostředkovalo vstup na tribunu kostela. Dodnes se však neví, kdo byl autorem přestaveb, uvažuje se nejméně o třech jménech. Teorie podporující autorství přestavby kostela budou v této práci přiblíženy později. Předlohy pro úpravu povrchu kostela a reliéfní členění fasády pocházejí ze severní Itálie (z Benátska a Lombardie). Sgrafita se nacházejí na zdích presbytáře, kaple a věže se schodištěm, zatímco západní průčelí je tvořeno tvarovanými cihlami, které jsou neomítnuty a vytváří tak rezné cihelné zdivo, na některých částech lze najít i hladkou omítku.

Koncepce renesanční přestavby měla několik hlavních principů. První a nejdůležitější byla snaha o zachování sakrálního charakteru stavby, toho bylo docíleno pomocí zachování typických gotických oken. Gotika se totiž stále považovala za hlavní stavební sloh církevních staveb. Jelikož přestavba probíhala už v době, kdy byl kostel protestantský, bylo potřeba sjednotit výšku presbytáře s hlavní lodí, to bylo druhým bodem v plánu přestavby. Poslední prvkem rekonstrukce bylo nové využití přízemí věže, kam byla přesunuta sakristie původně z jižní strany.¹⁴⁵ Architekt neměl v úmyslu měnit vzhled kostela, ale jen jeho rozměry.

Presbytář, který byl navýšen, zůstal tedy na první pohled gotický, a to hlavně díky hrotitým oknům. Klenba v presbytáři navazuje za triumfálním obloukem na klenbu v lodi. Dlažba presbytáře byla kamenná a dodnes se zachovala část za oltářem.¹⁴⁶

Při renesanční rekonstrukci byla značně přestavěna věž, každé patro bylo nově zaklenuto. Vnitřní schodiště muselo být z důvodu výstavby nové sakristie přesunuto na

¹⁴³ GRIESENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 76–84.

¹⁴⁴ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 5–17.

¹⁴⁵ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 5–17.

¹⁴⁶ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 5–17.

venkovní stranu věže. Tento přesun probíhal zároveň s dalšími úpravami věže, sjednocujícím prvkem těchto změn jsou sgrafita na obou objektech. V přízemí věže, kde se nachází nová renesanční sakristie, lze najít jedinečnou klenbu, jedná se nejspíše o první renesanční kupoli v Čechách. Na první pohled tato kupole připomíná kupoli ve Florencii od Filippa Brunelleschiho. Tato klenba tedy prozrazuje, že její autor musel mít zkušenosti z Itálie. Věž má dvě zvonová patra, krov věže je barokní. Okna věže a schodištního přístavku mají různou podobu, nejsou ani umístěna v jedné rovině.¹⁴⁷

Rozsáhlou úpravu podstoupila i hlavní část kostela čili loď. Vnitřní šířka lodi zcela odpovídá středověké šířce stavby na rozdíl od vnějšího pláště, jenž byl výrazně zvětšen. Opěrný gotický systém nebyl zničen, ale byl důmyslně ukryt do novostavby. Vznikly tak velmi tlusté zdi, proto byly na vnější straně vytvořeny výklenky, jejichž zadní strana byla zploštělá. To velmi pomohlo odlehčit těžké stěny. Horní části stěn lodi jsou renesanční nástavbou. Uvnitř kostela se toho moc nezměnilo, kromě umístění triumfálního oblouku, ten byl posunut směrem na východ.¹⁴⁸ Klenba lodi byla široká a poměrně plochá, což bylo v té době neobvyklé. Jedná se o valenou neckovou klenbu, jež má plasticky vytvořená žebra. Klenba je nesena pomocí silných pilířů, ty jsou však probourány valeně zaklenutými průchody. Tyto průchody umožňují volný pohyb mezi všemi emporami i hudební kruchtou.¹⁴⁹

Velmi výraznou částí kostela je renesanční průčelí na západní straně, které je trojdílné a dvoupatrové. Plášť tvoří režné cihlové zdivo a monumentální bíle omítnutý štít. Pilastry dělí toto průčelí do tří vertikálních dílů. Prostřední díl je nejširší a je v něm umístěn vchod do kostela. Zbylé dvě krajní části jsou užší a ve spodní části jsou v nich opět hluboké výklenky jako v postranních stěnách, jen jsou trochu vyšší. Vstup do kostela má podobu orámovaného výklenku s toskánskými sloupky ve tvaru drobného chrámu. V druhém patře jsou krajní části členěny na dvě vtlačené plochy, z nichž spodní je čtvercová a horní obdélníková. Ve střední části je nad vchodem umístěno kruhové okno. V další etáži už

¹⁴⁷ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 5–17.

¹⁴⁸ VLČEK, Pavel: Die St. Peter und Paul-Kirche in Kralovice und Bonifaz Wolmut?. In: *Studia Rudolphina: bulletin Centra pro výzkum umění a kultury doby Rudolfa II. Bulletin of the Research Center for Visual Arts and Culture in the Age of Rudolf II.* / Praha: Artefactum-Ústav dějin umění AV ČR Sv. 11, (2011), s. 25-38.

¹⁴⁹ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 5–17.

hovoříme o štítu, jenž je ozdoben těžkými vázami (čučky), které pokračují ve stejném směru jako pilastry. Dříky váz jsou bohatě zdobeny sgrafity. Ve velké střední nise jsou vypodobnění patroni kostela, sv. Petr a sv. Pavel.¹⁵⁰

Ve druhé etapě úprav byla postavena vysoká kaple Nejsvětějšího Srdce Páně s hrobkou. Jedná se o jedinou světskou část v církevní stavbě. O pozdější dostavbě zřetelně hovoří jasně viditelná spára mezi stěnou hlavní lodi a stěnou kaple v podkroví. Kaple je čtvercového půdorysu, osvětlena uvnitř několika většími i menšími okny, ta jsou vyplněna barevnými vitrážemi. Nejhodnotnější částí kaple je strop, který je tvořen neckovou klenbou s rohovými výsečemi. Žebra klenby svým postavením vytvářejí obrazec dvou do sebe vložených čtvercových polí. Ve vzniklých plochách jsou znázorněny výjevy z christologického a mariánského cyklu, ve středové části je Boží oko. Součástí výzdoby kaple je renesanční epitaf.¹⁵¹ V podlaze kaple jsou dřevěné padací dveře, které vedou do hrobky rodu Gryspeků.¹⁵²

Díky Floriánu Gryspekovi se kostelu dostalo velké pozornosti, proto ho i dnes lze obdivovat skoro ve stejné podobě, kterou měl právě v onom čase. Proto, když se kostel znovu roku 1622 dostal do klášterního vlastnictví, bylo nutné provádět už jen menší renovační úkony, které udržovaly kostel v dobrém stavu.¹⁵³ Nejvýraznějším zásahem byla úprava krovu, ta způsobila změnu tvaru a sklonu střechy, důvodem k tomuto zásahu byl špatný stav klenby v lodi. Od té doby se kostel spíše udržoval již ve stávajícím stavu, než opravoval, největší pozornost se věnovala omítkám, které se musely často obnovovat. První odbornou renovaci omítky učinil až v roce 1894 Antonín Müller, při níž obnovil již z poloviny zničená sgrafita, díky tomu si kostel zachoval svůj renesanční ráz.¹⁵⁴

Celý tento stavební proces dal tak možnost vzniku jedné z nejvzácnějších sakrálních budov v Čechách, kostelu sv. Petra a Pavla v Kralovicích, a to především díky jeho renesanční úpravě, která nese prvky pocházející z Itálie. Celá stavba se vyznačuje

¹⁵⁰ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 5–17.

¹⁵¹ více v kapitole 4.1.1. Epitaf Floriána Gryspeka

¹⁵² více v kapitole 4.2. Hrobka rodu Gryspeků

¹⁵³ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 5–17.

¹⁵⁴ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 5–17.

mimořádným zapojením zajímavých architektonických forem a materiálu. Mezi tyto ojedinělosti patří užití vysokého pilastrového řádu jak v průčelí, tak i v hlavní lodi a v presbytáři. Tento prvek je typický spíše až v raném baroku. Dalším unikátem je použití oblamovaného kládí v průčelí kostela, tento prvek je ale možné vidět i ve starší stavbách Floriána Gryspeka, a to v Kaceřově a Nelahozevsi. Třetím úkazem jsou výjimečné kazetové klenby, které odkazují na antiku v Římě. Kazety jsou originální, protože při jejich vytváření byly použity tvarované cihly.¹⁵⁵

Poslední nevyřešenou otázkou ohledně kostela sv. Petra a Pavla v Kralovicích zůstává jméno architekta, který stál za touto velkolepou renesanční přestavbou. Jisté je, že daný architekt měl zkušenosti nebo byl při nejmenším ovlivněn renesancí severní Itálie, obzvláště Lombardií. Prameny hovoří o dvou až třech možných architektech – Bonifác Wolmut, Ulrico Aostallis a Pietro Ferrabosco.¹⁵⁶ Dnes je ale bezpochyby jasné, že celá práce nemohla být prací jednoho jediného architekta. Pokud budeme předpokládat, že přestavba probíhala opravdu ve dvou fázích, pak otázkou zůstává, proč přístavba schodiště u kaple není tak kvalitní jako klenby ve věži a hrobce. Řešením by bylo považovat první dvě etapy jako práci jednoho architekta, eventuálně dvou architektů v paralelním časovém období, pak by se mohl schodišťový přístavek pokládat za třetí fázi, kterou už vedl ale jiný architekt.¹⁵⁷

V regionálním povědomí je za hlavního stavitele považován Pietro Ferrabosco, který pocházel ze severní Itálie a pravděpodobně se podílel na stavbě kaceřovského zámku. Je také možné, že projekt přestavby byl objednan přímo v Padově, kde roku 1573 studovali synové Floriána Gryspeka.¹⁵⁸ Ve starších pramenech bývá také uvedeno jméno Ulrico Aostalli, ten zase pomohl Floriánu Gryspekovi při obnově domu v Praze na Malé Straně. V jeho stavbách však nejsou prvky, které by se daly spojit s prvky na kralovickém kostele. Nejvíce se však

¹⁵⁵ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 5–17.

¹⁵⁶ VLČEK, Pavel: Die St. Peter und Paul-Kirche in Kralovice und Bonifaz Wolmut?. In: *Studia Rudolphina: bulletin Centra pro výzkum umění a kultury doby Rudolfa II. Bulletin of the Research Center for Visual Arts and Culture in the Age of Rudolf II.* / Praha: Artefactum-Ústav dějin umění AV ČR Sv. 11, (2011), s. 25-38.

¹⁵⁷ VLČEK, Pavel: Die St. Peter und Paul-Kirche in Kralovice und Bonifaz Wolmut?. In: *Studia Rudolphina: bulletin Centra pro výzkum umění a kultury doby Rudolfa II. Bulletin of the Research Center for Visual Arts and Culture in the Age of Rudolf II.* / Praha: Artefactum-Ústav dějin umění AV ČR Sv. 11, (2011), s. 25-38.

¹⁵⁸ VLČEK, Pavel: Die St. Peter und Paul-Kirche in Kralovice und Bonifaz Wolmut?. In: *Studia Rudolphina: bulletin Centra pro výzkum umění a kultury doby Rudolfa II. Bulletin of the Research Center for Visual Arts and Culture in the Age of Rudolf II.* / Praha: Artefactum-Ústav dějin umění AV ČR Sv. 11, (2011), s. 25-38.

dnes autorství přestavby připisuje Bonifáci Wolmutovi, i když i zde je několik pochybností. Kostel sv. Petra a Pavla je totiž rozhodně prací italského architekta, Bonifác Wolmut je ale Němec, který nemá s italským prostředím tak velké zkušenosti, aby dokázal vytvořit tak ojedinělou stavbu. Navíc určitě nemohl být architektem rodinné Gryspekovy hrobky, protože ta byla postavena až po Wolmutově smrti. Nejdůležitější ale je, že jeho architektonický styl je zcela odlišný od toho, který byl použit při rekonstrukci kostela. Bonifác Wolmut nikdy neaplikoval ve svých stavbách kombinaci tvarovaných cihel s hladkou omítkou. Bonifáce Wolmuta jako autora přestavby prosazovala hlavně Jarmila Krčálová¹⁵⁹ ve svém článku „*Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích a Bonifác Wolmut*“. Všechny výše zmíněné poznatky však pominula a celou stavbu spojila právě s Bonifácem Wolmutem, Ulrica Aostalliho a Pietra Ferrabosca přitom považovala za druhořadé architektky.¹⁶⁰

Většina odborníků s určitostí předpokládá, že všechny fáze přestavby nejsou dílem jednoho architekta, ale dvou až třech. Kromě výše zmíněných třech osobností, se na rekonstrukci kostela podíleli i další architekti, které prozatím nelze identifikovat. I přes jisté neúplné informace o kostelu sv. Petra a Pavla se jedná o jeden z nejkvalitnějších renesančních církevních objektů na našem území nesoucí významné italské prvky.¹⁶¹

4.1. Mobiliiář

Přesto, že kostel je zmiňován už roku 1250, jeho vybavení je podstatně mladší. Jedna z nejstarších zpráv o kostelním mobiliáři se datuje do roku 1416, přesně na 14. května.¹⁶² Píše se v ní, že královský zbrojnoš, Oldřich Močehub, daroval kostelu finanční dar k postavení oltáře sv. Petra a Pavla v kostele. O necelé čtyři staletí později, roku 1797 projížděl západními Čechy malíř Jan Quirin Jahn a při té příležitosti vytvořil popis

¹⁵⁹ Jarmila Krčálová (1928-1993) byla česká historička umění, vydávala publikace z oboru výtvarného umění. Zabývala se hlavně stavbami v období renesance – „*Centrální stavby české renesance*“ a „*Renesanční stavby B. Maggiho v Čechách a na Moravě*“.

¹⁶⁰ VLČEK, Pavel: Die St. Peter und Paul-Kirche in Kralovice und Bonifaz Wolmut?. In: *Studia Rudolphina: bulletin Centra pro výzkum umění a kultury doby Rudolfa II. Bulletin of the Research Center for Visual Arts and Culture in the Age of Rudolf II.* / Praha: Artefactum-Ústav dějin umění AV ČR Sv. 11, (2011), s. 25-38.

¹⁶¹ VLČEK, Pavel: Die St. Peter und Paul-Kirche in Kralovice und Bonifaz Wolmut?. In: *Studia Rudolphina: bulletin Centra pro výzkum umění a kultury doby Rudolfa II. Bulletin of the Research Center for Visual Arts and Culture in the Age of Rudolf II.* / Praha: Artefactum-Ústav dějin umění AV ČR Sv. 11, (2011), s. 25-38.

¹⁶² BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 17–23.

mobiliáře.¹⁶³ Další dva významné seznamy vybavení jsou z let 1835 a 1847, zaznamenávají stav mobiliáře za farářů Jakuba Langa a Jana Jindřicha Marka.¹⁶⁴

Mobiliář kostela sv. Petra a Pavla je dnes tvořen několika movitými kulturními památkami. Nejstarší touto památkou je sousoší Zvěstování Panny Marie, které je součástí hlavního oltáře, pocházející z období pozdní gotiky. Renesanční etapu představuje zvon z roku 1587 a epitaf Floriána Gryspeka z roku 1593.¹⁶⁵ Největší zastoupení mají barokní památky, jedná se o převážnou část hlavního oltáře, varhany a kredenční skříň v sakristii. Větší obohacení kostela nastalo roku 1785, když došlo v klášteře Mariánská Týnice k sekularizaci.¹⁶⁶ Do kostela odtamtud byly přesunuty lavice do hlavní lodi a opatské chórové lavice. K dalšímu rozmnožení majetku došlo roku 1858, kdy byly odstraněny původní barokní postranní oltáře a byly nahrazeny novogotickými.¹⁶⁷ Poslední velmi cennou památkou jsou barevné secesní okenní vitráže, které byly pořízeny před první světovou válkou.

Dominantou kostela je **hlavní oltář**, zasvěcený patronům, sv. Petrovi a sv. Pavlovi. Jedná se o velmi kvalitní řezbářské dílo pocházející z druhé poloviny 17. století. Tento oltář má dvě patra. V první etáži se nachází ono vzácné sousoší Zvěstování Panny Marie, které je vsazeno do prosklené zlacené skříně, po jejíchž bocích jsou vystavěny tordované sloupky. Na stranách prvního patra stojí sochy patronů kostela, vlevo nacházející se sv. Petr má v ruce knihu a klíč a vpravo sv. Pavel místo klíče meč. Blíže ke středu, vedle světců, stojí dvě velké sochy andělů. V horní etáži visí opět mezi sloupky obraz Nejsvětější Trojice z roku 1868 od malíře Jana Herzoga.¹⁶⁸ U obrazu na římse stojí na každé straně sochy světců, které sem byly přivezeny z Plas. Celý hlavní oltář je shora orámován rovným kládím, na kterém uprostřed

¹⁶³ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 17–23.

¹⁶⁴ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 17–23.

¹⁶⁵ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 17–23.

¹⁶⁶ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 17–23.

¹⁶⁷ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 17–23.

¹⁶⁸ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 17–23.

stojí socha sv. Ondřeje. Vedle sochy po obou stranách sedí na šikmých podstavcích malí andělíci. Oltář doplňuje jemná výzdoba v podobě andílků a ozdobných ornamentů.

Dojem z hlavního oltáře doplňují dva **postranní oltáře**. Levý oltář je zasvěcen sv. Vojtěchovi, kterého po stranách doprovází sv. Řehoř a sv. Jakub. Druhému oltáři vévodí sv. Jan Nepomucký, po jehož bocích stojí sv. Josef a Panna Marie. Z původní barokní výzdoby zbyl jen **Ukřižovaný Kristus**, který byl součástí třetího oltáře sv. Kříže, ten se však nedochoval.¹⁶⁹

Soubor kostelních lavic je tvořen třemi komplety, které pocházejí z doby pozdního baroka. Prvním celkem jsou dvě **opatské lavice** z roku 1780, které byly do kostela přivezeny z Mariánské Týnice.¹⁷⁰ Dnes stojí podél bočních stěn presbytáře. Další částí tohoto inventáře jsou **lavice nacházející se v hlavní lodi**. Jsou složeny do dvou řad, přičemž stojí na společném podstavci ze dřeva. Posledním a zároveň nejvzácnějším předmětem je **pontifikální křeslo**, ke kterému ještě náleží dvě sedátka bez madel a opěradel.¹⁷¹

Mobiliář kostela doplňuje ještě **kredenční skříň**, která je umístěna v sakristii. Byla vyrobena na zakázku, je velmi bohatě zdobená a má velké množství úložného prostoru. V hlavní lodi při straně stojí **křtitelnice**. Je tvořena tordovaným sloupkem, na němž spočívá sedmiboká plechová mramorovaná mísa.¹⁷²

Za zmínku stojí i vzácný hudební nástroj – raně barokní **varhany**. Tento instrument původně pochází z plaského kláštera, pro který ho vyrobil Hans Heinrich Mundt. Byl to vyhlášený umělec, který vytvořil pro církevní objekty v Praze několik hudebních nástrojů. Varhany objednal plaský opat Benedikt Engelken roku 1671, už ale po necelých dvaceti letech rozhodl opat Ondřej Trojer o převozu do kostela v Kralovicích.¹⁷³ Varhany získaly své místo na kůru proti hlavnímu oltáři, kde stojí dodnes. Po transportu byl celý varhanní

¹⁶⁹ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 17–23.

¹⁷⁰ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 17–23.

¹⁷¹ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 17–23.

¹⁷² BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 17–23.

¹⁷³ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 29–30.

celek upraven, řezbář Franz Tollinger jej ozdobil třemi figurami andělů, kteří hrají na různé hudební nástroje. Varhany se skládají z pěti dílů, přičemž prostřední věž je nejvyšší. Tento hudební nástroj je tvořen 492 píšťalami, z nichž jich je 177 dřevěných a 315 kovových.¹⁷⁴ Traduje se, že právě tyto kovové píšťaly byly vyrobeny z cínových rakví, ve kterých byli pochováni Gryspekové. Pokyn k roztavení rakví měl dát opat Benedikt Engelken roku 1668, toto tvrzení se však nikdy s jistotou nepotvrdilo.¹⁷⁵ Tento unikátní hudební nástroj byl velmi hojně využíván při bohoslužbách a koncertech, dodnes je plně funkční.

4.1.1. Epitaf Floriána Gryspeka

Mezi další cenné památky v kostele sv. Petra a Pavla v Kralovicích patří i velmi vzácný renesanční epitaf, jde o jedinou funerální památku, která se v kostele nachází.

Epitaf byl jedním z výrazů renesanční kultury, jeho úkolem bylo představit kladně život zesnulého a s ním spojené jeho úspěchy. Kralovický epitaf, visící na západní stěně kaple, je vyroben z lipového dřeva a je bohatě zdobený. Svou výškou dosahuje skoro 6 metrů, široký je 3,50 metru.¹⁷⁶

Ohledně vzniku této památky není tolik neznámých jako například okolo architekta kostela. Epitaf objednaly děti a dědicové Floriána Gryspeka, Ferdinand, Jaroslav, Bedřich, Jan Jiří a vdovy po Václavovi a Karlovi, aby uctili památku zemřelého Floriána Gryspeka. Tyto a ještě další informace o vytvoření tohoto náhrobku jsou známy z listiny, která se našla při restaurování roku 1849 v dřevěné krabičce ve výklenku za epitafem.¹⁷⁷ Autorem této listiny je tvůrce epitafu, malíř Hans Bulleus, je to jakési potvrzení objednávky. Píše v ní: „*Já, Hanuš Bulleus, malíř a měšťan z Řezna, maloval jsem a postavil zde v Kralovicích tento epitaf, při tom mi pomáhal můj švagr Samuel Braun, malíř a měšťan z Kadaně a zjednali mne starého pana Floriána Gryspeka jeho pozůstalí synové, jmény: Ferdinand, Jaroslav, Bedřich, Jan Jiří a pan Blažej, také vdova nebožtíka pana Václava na Preitenštejně a pan Karel v Sechuticích všichni pozůstalí synové starého pana Floriána Gryspeka a každý dal*

¹⁷⁴ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 29–30.

¹⁷⁵ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 33–39.

¹⁷⁶ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 114.

¹⁷⁷ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 23–28.

*k tomu sto tolarů a mne zjednali za šest set tolarů. Truhlářské a řezbářské práce mi udělal Křištof Hartwig, truhlář a řezbář z města Weringsrode a dal jsem mu od toho sto tolarů a sto zlatých po šedesáti krejcarech a to se stalo 28. března 1593.*¹⁷⁸ Stvrzuje se zde tedy příjem po 100 tolařech od každého zákazníka. V poslední větě listiny je uvedeno datum 28. března 1593, jedná se o datum, kdy byla podepsána tato pamětní listina a uložena do výklenku za epitaf, který byl zhotoven pět let po Floriánově smrti.¹⁷⁹

Monumentální kompozice epitafu je členěna na tři horizontální části. Samotná konstrukce je velmi bohatá. Kromě toho, že se na epitafu nachází velké množství textu, ještě výraznější jsou vyřezávané rámy a křídla s andělskými figurkami. Velmi často se zde objevuje i motiv mušle/lastury, což je křesťanský symbol nesmrtelnosti.¹⁸⁰

Na vrcholu epitafu jsou dva vyřezávané erby, ten vlevo patří Floriánu Gryspekovi a ten vpravo jeho ženě Rozině. Pod erby je na římse umístěn nástavec, který je složen ze tří arkád. Ty jsou od sebe odděleny sloupky s korintskými hlavicemi. Krajní arkády jsou dvakrát menší než prostřední, v té je totiž nekrolog tvořený dvaceti třemi řádky, z nichž každá se dá nějakým způsobem přiřadit k určité části Floriánova života.¹⁸¹ V záklencích krajních arkád jsou vyryty lastury.

Přechod k hlavní, tedy střední části, zajišťuje další nápis, obsahující tři verše z druhé kapitoly listu sv. Pavla Kolosenským. Pod textem už se nachází ústřední motiv celého epitafu. Jedná se o oválný obraz, kolem něhož je bohatá výzdoba, kterou tvoří páskové ornamenty a andělské figurky. Tento celek je pak orámován sloupky, jež jsou ovinuty vinnými listy a zakončeny korintskými hlavicemi. Tuto prostřední část ještě více do prostoru rozšiřují vyřezávaná křídla, opět s postavami andělíčků. Na hlavním obraze jsou znázorněny dvě klečící postavy, z nichž jedna je Florián a druhá Rozina. Oba drží mezi sebou obraz,

¹⁷⁸ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 113.

¹⁷⁹ BUKAČOVÁ, Irena. Epitaf Gryspeků. In: *Gryspekové a předbělohorská šlechta; Kralovice a poddanská města: sborník příspěvků ze semináře konaného v Mariánské Týnici ve dnech 21.-23. května 1997* Mariánská Týnice: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 1998, s. 62-73.

¹⁸⁰ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 17-23.

¹⁸¹ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 17-23.

který je obvykle interpretován jako Nanebevstoupení Ježíše Krista.¹⁸² Význam tohoto obrazu bývá často vykládán různě, většinou se ale opírá o texty, které jsou v obraze, a o tradiční křesťanskou ikonografii.¹⁸³

První, nejobvyklejší výklad, tedy na Nanebevstoupení, vychází z motivu vznášejícího se Kristova těla, v tomto obraze jsou to však pouze jeho nohy, k nimž vzhlíží pětice postav. Postavy, které jsou oblečeny v bílém oděvu, jsou považovány za Eliáše a Mojžíše, zbývající tři by měli být Kristovi učedníci.¹⁸⁴

Druhá, méně častější interpretace, se týká Kristova vzestupu z pekla, vychází ze symboliky svázaných postav smrti a satana na okraji obrazu. Shora na Krista shlížejí dva andělé, v tom případě by zmiňovaná pětice postav byla v pekle. V bibli však toto téma není vůbec konkretizováno. Později se rozšířil názor, že Kristus sešel do předpekli, aby pomohl k vysvození Adamovi a Evě, prorokům a svatým.¹⁸⁵

Ztvárnění Nanebevstoupení Ježíše Krista nebylo ovšem originálním řešením autorů epitafu. Jedná se o napodobeninu grafického listu ze série „*Salus Generis Humani*“ z roku 1590, na kterém spolupracovali Hans von Aachen, Joris Hoefnagel a Aegidius Sadeler.¹⁸⁶

Střední část epitafu opět zakončuje text, který se týká života Floriána Gryspeka. Pod římsou je v kartušovém závěru v medailonu ztvárněn boj Dobra se Zlem, na jehož okraji je

¹⁸² BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 23–28.

¹⁸³ BUKAČOVÁ, Irena. Epitaf Gryspeků. In: *Grypspekové a předbělohorská šlechta; Kralovice a poddanská města: sborník příspěvků ze semináře konaného v Mariánské Týnici ve dnech 21.-23. května 1997* Mariánská Týnice: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 1998, s. 62-73.

¹⁸⁴ BUKAČOVÁ, Irena. Epitaf Gryspeků. In: *Grypspekové a předbělohorská šlechta; Kralovice a poddanská města: sborník příspěvků ze semináře konaného v Mariánské Týnici ve dnech 21.-23. května 1997* Mariánská Týnice Muzeum a galerie severního Plzeňska, 1998, s. 62-73.

¹⁸⁵ BUKAČOVÁ, Irena. Epitaf Gryspeků. In: *Grypspekové a předbělohorská šlechta; Kralovice a poddanská města: sborník příspěvků ze semináře konaného v Mariánské Týnici ve dnech 21.-23. května 1997* Mariánská Týnice: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 1998, s. 62-73.

¹⁸⁶ CHLÍBEC, Jan. Grafická předloha výjevu Nanebevstoupení Páně na epitafu Floriána Gryspeka z Griespachu. In: *Epigraphica & Sepulcralia. [Sv.] 6, Fórum epigrafických a sepulkrálních studií / Praha: Artefactum Sv. 6 (2015), s. 471-474.*

nápis „*Dobro zvítězí nad zlem*“, což bylo motto Gryspeků.¹⁸⁷ Po obou stranách medailonu jsou opět andělíčky a lví hlavy.

Všechny nápisy, které jsou latinsky, se snaží ukázat víru ve vzkříšení a zároveň oslavují Floriána Gryspeka a jeho rod. Odráží se v nich i jeho skvělá kariéra ve službách u habsburských císařů.¹⁸⁸ Tento renesanční epitaf v sobě skrývá hned několik alegorií, symbolů, biblických a obecně křesťanských narážek.

Epitaf byl od svého vzniku restaurován čtyřikrát. Poprvé došlo k opravě roku 1849, o té však nejsou žádné detailní informace.¹⁸⁹ Druhá oprava byla už náročnější a velmi složitá ohledně financí, začala roku 1908 a až roku 1914 bylo centrální vídeňské komisi oznámeno, že proces rekonstrukce byl zdárně ukončen.¹⁹⁰ Předposlední restaurátorskou práci, která trvala dva roky (1964–65), vedl akademický malíř Jan Horký.¹⁹¹ Čtvrtá a zároveň poslední oprava proběhla roku 2012, ujala se jí akademická malířka Renáta Hronová.¹⁹²

4.2. Hrobka rodu Gryspeků

Krypta rodu Gryspeků, která se nachází v kapli kostela sv. Petra a Pavla, je v současnosti největším lákadlem, proč navštívit kralovický kostel. Bohužel k nějakému odbornému popisu hrobky a procesu vývoje stavu mumií chybí starší literatura.

¹⁸⁷ BUKAČOVÁ, Irena. Epitaf Gryspeků. In: *Grypekové a předbělohorská šlechta; Kralovice a poddanská města: sborník příspěvků ze semináře konaného v Mariánské Týnici ve dnech 21.-23. května 1997* Mariánská Týnice: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 1998, s. 62-73.

¹⁸⁸ CHLÍBEC, Jan. Grafická předloha výjevu Nanebevstoupení Páně na epitafu Floriána Griespeka z Griespachu. In: *Epigraphica & Sepulcralia. [Sv.] 6, Fórum epigrafických a sepulkralních studií / Praha: Artefactum Sv. 6 (2015)*, s. 471-474.

¹⁸⁹ BUKAČOVÁ, Irena. Epitaf Gryspeků. In: *Grypekové a předbělohorská šlechta; Kralovice a poddanská města: sborník příspěvků ze semináře konaného v Mariánské Týnici ve dnech 21.-23. května 1997* Mariánská Týnice: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 1998, s. 62-73.

¹⁹⁰ BUKAČOVÁ, Irena. Epitaf Gryspeků. In: *Grypekové a předbělohorská šlechta; Kralovice a poddanská města: sborník příspěvků ze semináře konaného v Mariánské Týnici ve dnech 21.-23. května 1997* Mariánská Týnice: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 1998, s. 62-73.

¹⁹¹ BUKAČOVÁ, Irena. Epitaf Gryspeků. In: *Grypekové a předbělohorská šlechta; Kralovice a poddanská města: sborník příspěvků ze semináře konaného v Mariánské Týnici ve dnech 21.-23. května 1997* Mariánská Týnice: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 1998, s. 62-73.

¹⁹² BUKAČOVÁ, Irena. Epitaf Gryspeků. In: *Grypekové a předbělohorská šlechta; Kralovice a poddanská města: sborník příspěvků ze semináře konaného v Mariánské Týnici ve dnech 21.-23. května 1997* Mariánská Týnice: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 1998, s. 62-73.

Obecně je známo, že hrobka byla postavena roku 1581 a od roku 1588 zde byl jako první uložen Florián Gryspek, poté jeho manželka Rozina a následně dalších 15 členů rodiny.¹⁹³ Posledním pochovaným v kryptě byl Jan Jaroslav roku 1623.¹⁹⁴ Rodina po konfiskaci majetku kvůli účasti na protihabsburském stavovském povstání přišla skoro o všechno a jejich majetek připadl plaskému klášteru. Klášter neměl rod Gryspeků příliš v lásce, proto roku 1623 nechal hrobku zazdít. Podle pověsti ji nechal opat Benedikt Engelken v roce 1668 otevřít, aby mohl roztavit cínové rakve, ve kterých Gryspekové odpočívali, a nechat tak vyrobit pišťaly k varhanám v plaském kostele.¹⁹⁵ Varhany pak ale byly převezeny do kostela sv. Petra a Pavla v Kralovicích. Pověst o roztavení cínových rakví však potvrzena nebyla.¹⁹⁶ Těla Gryspeků tak zůstala v dřevěných otevřených rakvích, které sloužily jako výplň oněch cínových rakví. Když byla ohledána těla všech zemřelých, zjistilo se, že jsou mimořádně zchovalá. To dalo vzniknout pověsti o poslední společné večeři na Kaceřově, podle níž se měli všichni zbývající členové rodiny společně otrávit. Tehdy se totiž věřilo, že jed způsobuje konzervaci ostatků. Tím, že zůstala těla Gryspeků v neoznačených rakvích, byla znemožněna jejich identifikace a současně také došlo k prvnímu z mnoha poškození. Do roku 1890, tedy více než 200 let, byly mumie vydány na pospas svému vlastnímu osudu a zvědavým návštěvníkům.¹⁹⁷ Toto vandalství zastavil až kralovický kněz, který zakázal přístup veřejnosti do hrobky a současně také pořídila knížecí rodina Metternichů nové rakve se skleněnými víky.

První podrobný popis gryspekovských mumií pořídil Anton Fischer, který hrobku navštívil hned dvakrát. Poprvé byl v Kralovicích okolo roku 1830.¹⁹⁸ V té době v hrobce

¹⁹³ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 33-39.

¹⁹⁴ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 33-39.

¹⁹⁵ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 33-39.

¹⁹⁶ více v kapitole 4.1. Mobiliář

¹⁹⁷ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 164–175.

¹⁹⁸ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 33-39.

shledal 16 mumifikovaných těl.¹⁹⁹ Ve své zprávě popisuje spíše své pocity z toho, co všechno v hrobce viděl. Postupuje velmi nesystematicky, o podobě hrobky se příliš nezmiňuje a také nepopisuje všechny rakve. Zajímavé je, že ve svých zápiscích upozorňuje na otvor při zemi u západní stěny. A. Fischer zjistil, že otvor vede do starého kanálu, jeho účel však nerozpoznal, považoval ho za pozůstatek staršího kostela.

Zhruba ve stejné době navštívil hrobku i Václav František Welleba, který mluví o 18 tělech.²⁰⁰ V roce 1838 přijel do kralovického kostela Johann Gottfried Sommer, který se shoduje v počtu těl s Fischerem.²⁰¹ Z toho vyplývá, že první musel být v hrobce V. F. Welleba, potom A. Fischer a pak až J. G. Sommer.

Druhou prohlídku hrobky absolvoval Anton Fischer roku 1848.²⁰² Od první návštěvy hrobky se její stav poměrně zlepšil, ztrouchnivělé rakve byly nahrazeny novými. Některé mumie byly dokonce přeneseny do jiných rakví a nově ošaceny, což ještě více znemožnilo jejich identifikaci. Počet uložených se ale zmenšil, A. Fischer zde našel jen 5 mužů, 7 žen, hlavu a poprsí jednoho muže a jedno dětské tělíčko, celkem byli uloženi v 11 rakvích.²⁰³ Ve svém článku „*Návštěvy u pánů rytířů Griespeků z Griespachu*“ už postupuje systematicky, popisuje rakve jednu po druhé. U každého těla se snaží určit pohlaví, jeho jméno a detailně charakterizuje i jeho oblečení. Po prozkoumání mumií zjistil, že většina ženských těl má na sobě šaty, které neodpovídají době jejich úmrtí. Nejspíše byly zakoupeny už jako obnošené, aby mumie nebyly v rakvích odhalené.

Postupem času se situace v hrobce zlepšovala, ale změny až tak výrazné nebyly. Až roku 1985 se uskutečnila oprava celé hrobky, které se zhostil Vladimír Červený, kněz Československé církve husitské.²⁰⁴ Popudem pro tuto akci se staly návštěvy příbuzných rodu

¹⁹⁹ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 33-39.

²⁰⁰ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 33-39.

²⁰¹ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 33-39.

²⁰² GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 164–175.

²⁰³ BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7, s. 33-39.

²⁰⁴ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 164–175.

Gryspeků, zejména baronky Romy Griessenbeck von Griessenbach a jejích příbuzných. Po změně režimu v roce 1989 se kostel sv. Petra a Pavla dostal do správy plzeňské diecéze.²⁰⁵ Ta bohužel neměla dostatek prostředků, aby se postarala o zdevastovaný kralovický kostel. Takových kostelů měla totiž na starost více, proto roku 2008 vzniklo občanské sdružení *Spolek Gryspek*, které má za cíl obnovu kostela sv. Petra a Pavla.²⁰⁶ Od té doby se kostel postupně renovuje. K další rozsáhlé opravě hrobky, při níž byly restaurovány i mumie, došlo v roce 2012.²⁰⁷ Celou tuto akci zastřešil významný český antropolog a paleopatolog prof. MUDr. et PhDr. Eugen Strouhal, DrSc. (†2016). Odborný zásah na mumii provedla restaurátorka Irena Straková a její spolupracovníci z Náprstkova muzea v Praze. Oblečení, které mají mumie na sobě, detailně prozkoumala Mgr. Veronika Pilná z Národního památkového ústavu v Plzni. Po ohledání všech 12 těl došla ke stejnému závěru jako Anton Fischer roku 1848, a to, že čtyři těla na sobě mají oděvy z počátku 19. století.²⁰⁸ Při svém výzkumu došla Mgr. Veronika Pilná k velmi zajímavému objevu. Podle všeobecného názoru, který panuje ve společnosti už dlouhou dobu, leží v první rakvi údajně tělo Floriána Gryspeka. Jenže ve třetí rakvi je uloženo tělo, které je starší než to první, lze tak soudit podle autentické pohřební výbavy, kterou má mumie na sobě. Velkou indicií pro toto tvrzení se staly manžety zdobené paličkovanou krajkou, ty jsou totiž znázorněny i na epitafu. Podle těchto nejnovějších informací sice stále nelze se stoprocentní jistotou říci, že třetí tělo patří zakladateli rodu, ale s největší pravděpodobností tomu tak skutečně bude. Závěry z výzkumu a popis jednotlivé pohřební výbavy uveřejnila Mgr. Veronika Pilná ve svém článku „*Zpráva o stavu dochovaného textilu v hrobce rodiny Gryspeků z Griesbecku ve farním kostele v Kralovicích*“.

Dodnes si laická veřejnost i odborníci kladou otázku, jak je možné, že se těla nebožtíků zachovala v tak výborném stavu v podobě mumii. Vždyť byla do krypty ukládána v rozmezí necelých 40 let, muselo tedy s nimi být nakládáno stejným způsobem. Jako prostředky pro konzervaci se používaly výtažky z rostlin, koření nebo sodík. Procesu

²⁰⁵ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Gryspek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 164–175.

²⁰⁶ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Gryspek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 164–175.

²⁰⁷ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Gryspek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 164–175.

²⁰⁸ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Gryspek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 164–175.

konzervace také velmi pomohly cínové rakve a jejich dubové výstelky, neboť chránily těla proti bakteriím a plísním. Největší zásluhu na výborném stavu těl však měl důmyslný odvětrávací systém, který do hrobky nechal zakomponovat sám Florián Gryspek.²⁰⁹ Tenkrát se totiž věřilo, že pokud bude tělo uchováno ve stávající podobě, bude dotyčný lépe připraven na vzkříšení.

O odvětrávacím systému ale nikdo nevěděl, při své první prohlídce na zvláštní otvor u země upozornil Anton Fischer, neodhalil však jeho účel. Mikroklima v kryptě se ale postupem času zhoršovalo, mumie byly v ohrožení. Zlom nastal v roce 2012.

Mikroklima bylo v minulosti narušeno změnou toku Kralovického potoka, přerušením poslední části větrací chodby překopem při budování kanalizace a navýšením podlahy v hrobce ve 20. století. Mezi novodobé příčiny špatného stavu patří projekt Ing. Libora Sommera, při kterém nastaly velké chyby (omítnutí stěn bez předchozího vysušení, velká vrstva jádrové omítky, použití velkého množství vody a nátěr podlahy nepropustným hydrovoskem). Projekt byl realizován v roce 2012 bez předchozího dlouhodobého vyhodnocení klimatu a vlhkosti zdí. Tento projekt dokonce získal i dotaci z Programu rozvoje venkova, podmínkou však bylo, že po dobu 5 let musí být zachována povaha uskutečněných prací, jinak by musely být peníze vráceny.²¹⁰ Současně s tímto projektem navrhla restaurátorka Irena Straková, aby se mikroklima v hrobce systematicky a dlouhodobě sledovalo. V březnu 2012 byl tak do hrobky nainstalován dataloger. V září toho roku dosáhla relativní vlhkost (RV) vzduchu kritické hodnoty 95 %. Gryspekovské mumie musely být přesunuty na faru vedle kostela, jinak by došlo k jejich ireverzibilnímu poškození. V téhle situaci se hledalo řešení, jak co nejlépe upravit mikroklima hrobky, tak aby se mohly mumie vrátit na své místo. Východiskem z této situace se stal projekt „*Stavební úprava a řešení mikroklimatu v hrobce Gryspeků v kostele sv. Petra a Pavla v Kralovicích*“ Ing. Jana Čapeláka a Ing. Jana Červenáka, který představili na začátku září roku 2013 a jeho realizace začala v roce 2014.²¹¹ V kryptě se odstranily všechny vrstvy podlahy, pod nimiž byl objeven původní větrací systém a větrací chodba, která byla právě

²⁰⁹ GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0, s. 164–175.

²¹⁰ SOUKUP, Tomáš. *Příčiny nepříznivého mikroklimatu v hrobce Gryspeků*. Soukromý archiv Tomáše Soukupa.

²¹¹ SOUKUP, Tomáš. *Příčiny nepříznivého mikroklimatu v hrobce Gryspeků*. Soukromý archiv Tomáše Soukupa.

v minulosti přerušena. Po tomto objevu byl nalezený větrací systém zakomponován do již zmíněného projektu a větrací chodba obnovena. První etapa realizace toho projektu však nepřinesla očekávané zlepšení, proto se mělo přikročit k druhé etapě realizace projektu. Při ní měl být vykopán větrací a odvlhčovací kanál kolem kaple. Před zahájením těchto prací *Spolek Gryspek* zveřejnil žádost o odbornou pomoc. Na tuto prosbu reagovala firma *Boanergo s.r.o.* a nabídla technologické řešení mikroklimatu v hrobce. Druhá etapa prací nebyla tedy realizována, protože byla přijata nabídka od této firmy. Do hrobky nainstalovali 17. září 2015 přetlakovou vzduchotechniku, navzdory očekávání ale nedošlo k rychlému zlepšení, protože vzduch přiváděný z větrací chodby byl příliš vlhký. Došlo tedy ještě k několika technickým úpravám a konečným řešením je přívod vzduchu z půdního prostoru kostela, který je vytlačován z hrobky přes zpětnou klapku do původní větrací chodby. Celý systém je řízen počítačem a udržuje v hrobce optimální hodnotu relativní vlhkosti mezi 65 a 75 %. Gryspekovské mumie se tak mohly vrátit zpět na své místo odpočinku 21. června 2016.²¹²

Dnes je díky *Spolku Gryspek* a městu Kralovice a také pochopení Římskokatolické farnosti Kralovice i plzeňské diecéze vytvořena v kapli kostela stálá expozice rodu Gryspeků, kterou může veřejnost navštívit v období turistické sezóny. Součástí je i prohlídka kostela a nahlédnutí do krypty. Místo původních dřevěných dveří, které sloužily jako vstup do hrobky, jsou dnes nainstalovány prosklené dveře, aby návštěvníci mohli alespoň takovýmto způsobem spatřit mumie, kvůli kterým většina z nich přijela. Hrobka není zcela přístupná právě proto, aby se v ní udržela stálá hodnota vlhkosti vzduchu a zachovala se pieta. Protože většina příchozích touží právě po tom detailně vidět mumie, je v kapli zřízena projekce nasnímaných těl v rakvích. Expozice je otevřena od 27. června 2014 a každoročně o ní roste zájem, nejvíce návštěvníků přichází o letních prázdninách.

²¹² SOUKUP, Tomáš. *Příčiny nepříznivého mikroklimatu v hrobce Gryspeků*. Soukromý archiv Tomáše Soukupa.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo představit historii města Kralovice za dob Floriána Gryspeka, od roku 1539/43 do roku 1588. Mojí motivací bylo, aby potenciální čtenář mohl život a činy Floriána Gryspeka reflektovat v patričním regionálním kontextu, tj. ve spojitosti s městem Kralovice a kostelem sv. Petra a Pavla, v němž je pochován. Ke splnění tohoto zadání bylo zapotřebí splnit několik v úvodu vytyčených dílčích cílů.

První takovýmto cílem bylo představit rod Gryspeků a především zakladatele české větve, Floriána Gryspeka. Tomuto tématu je věnována celá první kapitola, vznikl tak vlastně Gryspekův životopis. Florián Gyspek, královský úředník a humanistický mecenáš, prožil velmi úspěšný život po všech stránkách, který začal 15. prosince 1509 v Innsbrucku. Pro jeho životní cestu ho dobře připravili jeho rodiče, kteří mu zajistili výborné vzdělání. Když se roku 1526 vrátil zpět ze studií, vstoupil do služeb Karla V. Ten jej roku 1530 na císařské korunovaci doporučil do služeb svého bratra Ferdinanda I. Habsburského, tak se Florián Gyspek dostal do Českého království. Působil na Pražském hradě v královské dvorské kanceláři, jeho cílevědomost a píle ho vynesly až na pozici sekretáře královské české komory (8. července 1532). Roku 1537, 3. září, byl jmenován současně i radou této komory. Největšího kariérního postupu dosáhl, když mu byl od krále Ferdinand I. udělen roku 1551 úřad prezidenta komorní rady. Mezi jeho další funkce patřily např. tajný dvorní válečný rada, správce královských věnných měst v úradě podkomořího a osobní sekretář krále. Už od začátku své kariéry Florián Gyspek čelil narážkám, že je cizinec. Averse z řad stavů se vůči němu ještě více stupňovala s jeho zvyšujícím se postavením a vlivem. Situace vyvrcholila roku 1547, probíhala šmalkaldská válka a stavové v Českém království vyvolali povstání, při němž byl Florián Gyspek obviněn z velezrady a uvězněn v Bílé věži na Pražském hradě. Jeho uvěznění však netrvalo dlouho, protože protestanti válku prohráli, tak čeští stavové dostali strach. V Českém království pak byly vyneseny přísné rozsudky nad „nevěrnými“ městy, na kterých se z velké části podílel právě uvězněný Florián Gyspek.

Kvůli tomu, že Florián Gyspek přišel do země z ciziny a bez majetku, koupil roku 1538 dům od krále vedle bran Pražského hradu. Koupí tohoto domu se Gyspek zařadil k bohaté zdejší šlechtě a polohou současně i vyjádřil svůj osobní vztah ke králi. Florián Gyspek tento dům přestavěl v renesanční palác, dnes se jedná o Arcibiskupský palác. Další dům si pořídil roku 1568, dům se nachází v dnešní Karmelitské ulici a nesl název „*Pekárna*“. Při přestavbách těchto dvou domů a obnově Pražského hradu poznal Gyspek

italské stavitele, které pak zval na svá panství, nejvýrazněji se to projevilo na přestavbě kostela sv. Petra a Pavla v Kralovicích.

Florián Gryspek žil v době, kdy bylo na vzestupu humanistické myšlení a protestantismus. Pocházel z katolické rodiny, plně podporoval habsburské krále v jejich snaze utužit katolictví v zemi. Jenže vlna protestantismu už nešla zastavit, a tak králové začali zaujímat kompromisní postoj vůči jiným konfesím křesťanství. Stejný postoj zaujal i Florián Gryspek, který reformační myšlenky uplatňoval na svých panstvích, i z tohoto důvodu přestavěl kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích, aby vyhovoval všem konfesím. I přesto, že byl Florián Gryspek otevřený vůči takovýmto myšlenkám, zůstal podle pramenů celý život věrným katolíkem. To však nelze tvrdit o jeho potomcích, viz níže.

Ženou Floriána Gyspeka se stala roku 1539 Rozina, dcera Blažeje Hözla. Jejich manželství bylo velice zdařilé, měli spolu 24 dětí, 10 dcer a 14 synů. Ze čtrnácti synů přežilo Gyspeka sedm – Václav, Vratislav, Jaroslav Bedřich, Ferdinand, Karel Gryspek, Jan Jiří a Blažej. Pokud jde o dcery, tak Gyspeka přežily čtyři – Alžběta, Anna, Kateřina a Marie. Všem Gyspekovým dětem se dostalo dobrého vychování a vzdělání, a však v otázkách víry se musely rozhodnout samy, otec nelpěl na tom, aby byly katolíky. Právě to se jim stalo osudným, těsně před Bílou horou se totiž postavily proti králi, za což jim byl zkonfiskován majetek.

Majetek, který synové po smrti svého otce (29. března 1588) zdědili, byl rozdělen ve smyslu svěřenství, jak jsi přál zesnulý. Právě popisem Gyspekových panství byl naplněn druhý dílčí cíl. K popisu jsem si vybrala čtyři nejznámější panství – Kaceřov, Nelahozeves, Rožmitál a Nečtiny. Z charakteristik panství vyplývá, že jejich vývoj za dob Floriána Gyspeka měl poměrně podobný charakter. V době, kdy se držitelem těchto pozemků a objektů stal Gryspek, se jednalo o zabavená nebo zadlužená panství, na kterých vždy stála nějaká tvrz nebo zámek. První, co Gryspek na těchto panstvích dělal, bylo právě jejich přebudování do honosného stylu. Některé tyto přestavby financoval sám Gryspek (Nelahozeves) a jiné byly podporovány králem (Kaceřov, Nečtiny). Po vybudování sídla na panstvích se začal Florián Gryspek soustředit na ekonomickou stránku. Rozhodl se skupovat okolní pozemky a vytvořit tak prosperující velkostatky, na nichž se soustředil především na lesnictví, rybníkářství, pivovarnictví, hutnictví a chov domácích zvířat, zvláště pak ovcí. Florián Gryspek svým vsím, potažmo městečkům, nadlepšoval, využíval k tomu svůj velmi úzký vztah s králem, který jim pak uděloval nejrůznější privilegia. Všechna panství, která

měl v držení Florián Gryspek, se stala díky němu prosperujícími a zažila hospodářský vzestup.

Takový scénář prožilo i město Kralovice, které bylo součástí panství Kaceřov, právě u tohoto města začíná ve třetí kapitole jádro práce. Město se nachází 20 km od Kaceřova. Oblast Kralovicka byla pravidelně osídlena už od pravěku, souvislé osídlení lze zde pozorovat už od 9. století. První písemná zmínka pochází z roku 1183, kdy ves byla ve vlastnictví plaského kláštera. Druhá zpráva pak pochází z roku 1289, kdy tehdy už městečku Václav II. udělil několik práv – právo vybírat clo a tržní právo. Během husitských válek byl klášter vypálen a městečko připadlo do rukou Kolowratům, Bedřichovi a Hanušovi. Tato zástava zůstala tomuto rodu až do roku 1513, kdy ji majitelé vrátili zpět plaskému klášteru, jenže ten se v té době už potýkal s dluhy, proto byla levá část městečka zastavena Albrechtovi z Gutštejna. Po něm tuto část zdědili Vilém Podmokelský a Volfhard Planknar. Od roku 1539 usiloval Florián Gryspek o panství Kaceřov, jehož součástí byla i ona levá polovina Kralovic. Druhá polovina byla prozatím v držení plaského kláštera. Tu získal Gryspek v roce 1543, když za klášter zaplatil válečnou daň. A tak obě poloviny měly zase stejného majitele, za něhož vzrostl jeho věhlas. Roku 1545 Gryspek svým poddaným dvakrát vylepšil práva, a když roku 1547 v České království proběhlo povstání, při němž byl Florián Gryspek uvězněn, Kralovice zůstaly věrné králi. Za tuto oddanost Florián Gryspek předstoupil před krále s prosbou, aby byly Kralovice povýšeny na město, stalo se tak 29. září 1547. Kralovice byly pro Gryspeka velmi oblíbenými, proto opět několikrát vylepšoval práva poddaným, dokonce si v zde postavil dvoupatrový městský dům. Největší jeho rozhodnutí však bylo ohledně kostela sv. Petra a Pavla, rozhodl se jej přestavět v renesančním stylu.

Tímto způsobem jsem se tak dostala k realizaci posledního dílčího cíle. Kralovický kostel je poprvé zmiňován roku 1250, podle nálezů pocházejících z doby raného středověku je možné, že předchůdcem tohoto kostela byl kostel románský, jehož pozůstatky lze nalézt v základech presbytáře. Povědomí o gotické podobě kostela sv. Petra a Pavla je už větší, stavba kostela začala nejspíše okolo druhé poloviny 13. století. Lze tak usuzovat z jižní stěny lodi. Kostel získal podobu jednolodního kostela s presbytářem, která byla zachována i při renesanční přestavbě. Ta byla zahájena roku 1575 a trvala do roku 1581 nebo 1582. Probíhala patrně ve dvou fázích, v té první byla rekonstruována loď, presbytář a věž. Ve druhé etapě byla přistavěna kaple s kryptou a jižním schodištěm. Pro pravdivost tohoto tvrzení jasně hovoří viditelné spára mezi lodí kostela a kaplí v podkroví. Důležité je, že

architekt přestavby neměl v úmysl měnit podobu kostela, nýbrž jeho rozměry. Nejvýraznější úpravou prošla loď kostela, její opěrný gotický systém byl schován do novostavby, vznikly tak velmi tlusté zdi, které byly následně odlehčeny pomocí výklenků. Velmi ojedinělé je i renesanční průčelí kostela, které je tvořeno řezným cihlovým zdívkem a bíle omítnutým štítem. Celé průčelí ale nepůsobí tak masivně, jak by se mohlo zdát, jelikož má na sobě několik architektonických projevů, které zjemňují jeho ráz.

Díky Gryspekovu rozhodnutí se tak dnes nachází v Čechách jedna z nejvzácnějších sakrálních renesančních památek. Tento velkolepý stavební počín však bohužel dodnes nemá známého autora. Jisté ale je, že přestavbu neměl na svědomí jen jeden architekt. Není ale ani jisté, že přestavba probíhala ve dvou fázích, existují i teorie, že mohla probíhat i ve třech, a to kvůli ne příliš kvalitnímu schodišťovému přístavku u kaple. Obecně lze i říci, že autor měl zkušenosti s renesancí ze severní Itálie. Dochované prameny hovoří o nejméně dvou až třech možných architektech – Bonifác Wolmut, Ulrico Aostallis a Pietro Ferabosco. Pro každého zmíněného existuje několik indicií, které podporují právě jednoho z nich a naopak. Většina odborníků se tedy shoduje, že všichni tři výše zmiňovaní se na renesanční přestavbě dozajista podíleli.

Přesto, že zájem byl soustředěn především na renesanční exteriér, popsala jsem v práci i vybavení kostela čili mobiliář. Ten je tvořen hlavním oltářem, jehož součástí je vzácné sousoší Zvěstování Panny Marie, dvěma postranními oltáři, sochou Ukřižovaného Krista, opatskými lavicemi, lavicemi v lodi a pontifikálním křeslem. Tento soubor vybavení je ještě doplněn kredenční skříní, která se nachází v sakristii, a křtitelnicí. Celý kostelní inventář ještě doplňují varhany, velmi vzácný raně barokní nástroj, jehož píšťaly jsou podle pověsti vytvořeny z roztavených cínových rakví Gryspeků. Jednou z nejvzácnějších památek je ale epitaf Floriána Gryspeka, jedná se o jedinečný výraz renesanční kultury. Epitaf nechali vyrobit pozůstalí roku 1593 na zakázku u malíře Hanse Bulleuse, který tuto objednávku potvrdil na listině, která se našla roku 1849 ve výklenku za epitafem.

Za nejprínosnější část práce považuji výklad o rodinné hrobce Gryspeků, která je v podzemí v kapli Nejsvětějšího Srdce Páně. Hrobka byla postavena roku 1581, těla do ní byla ukládána od roku 1588 (Florián Gryspek) do roku 1623 (Jan Jaroslav). Když rodina Gryspeků přišla o svůj majetek, hrobka byla zazděna na rozkaz plaského kláštera. Nebožtíci spatřili znovu světlo světa až roku 1668, když plaský opat Benedikt Engelken nechal hrobku otevřít a dal pokyn k roztavení cínových rakví, aby mohly být vytvořeny píšťaly k varhanám,

keré dříve byly v Plasích a dnes jsou nainstalovány na kůru právě v kralovickém kostele. Od té doby ale těla Gryspeků zůstala v dřevěných rakvích a navíc s nimi bylo nehumánně zacházeno, což také zapříčinilo nemožnost identifikace. Nové rakve pořídila až roku 1890 rodina Metternichů. Do té doby nejsou v žádných dochovaných pramenech informace o stavu hrobky nebo počtu pochovaných těl. První konkrétní informaci přinesl až Václav František Welleba, který mluví o 18 mumiích, poté hrobku okolo roku 1830 navštívil Anton Fischer. Ten zde zhlédl už jen 16 těl. Další takový popis učinil roku 1838 Johann Gottfried Sommer, jenž se shoduje v počtu se Fischerem. Anton Fischer se do hrobky vrátil ještě roku 1848 a vytvořil poněkud podrobnější a systematictější popis oproti tomu prvnímu. O stavu hrobky však nikdo z nich neinformoval, protože byli fascinováni mumifikovanými těly.

O stav hrobky se ale nikdo postupem času příliš nezajímal, situace se změnila až roku 1985, kdy se kněz Vladimír Červený pustil do opravy hrobky. Další oprava hrobky a restaurace mumií proběhla roku 2012, celou akci měl pod vedením MUDr. et. PhDr. Eugen Strouhal, DrSC. Při tomto odborném zásahu Mgr. Veronika Pilná zjistila, že ve třetí rakvi je uloženo nejstarší tělo, mělo by se tedy jednat o Floriána Gryspeka. Toto tvrzení podporují nalezené manžety zdobené paličkovanou krajkou, ty totiž byly znázorněny i na Gryspekově oblečení na obrazu epitafu. Ovšem podle tradice je Florián Gryspek uložen v první rakvi. Po všech odborných pracích nastal ale v témže roce zlom. Mikroklima hrobky, které bylo v minulosti již několikrát narušeno, v roce 2012 kvůli projektu Ing. Libora Sommera dosáhlo kritických hodnot relativní vlhkosti vzduchu. Řešením této situace se zdál být projekt Ing. Jana Čepeláka a Ing. Jana Červenáka, při první realizaci projektu byl objeven původní větrací systém. Proto byl nalezený větrací systém začleněn do projektu, první etapa projektu však vytoužené zlepšení nepřinesla. Proto se mělo přistoupit k druhé etapě projektu, k tomu ale nedošlo, protože *Spolek Gryspek* zveřejnil výzvu o odbornou pomoc, na kterou reagovala firma *Boanergo s.r.o.* a nabídla řešení mikroklimatu v hrobce. Po instalaci přetlakové vzduchotechniky v roce 2015 a několika technických úpravách došlo k výraznému zlepšení relativní vlhkosti vzduchu. Mumie jsou od té doby v bezpečném prostředí a s narůstajícím časem se těší stále většímu počtu návštěvníků.

Florián Gryspek z Gryspachu, cizinec z Dolních Bavor, neodmyslitelně spojil svůj život a život svých potomků s Plzeňskem. Nic na tom nezmění ani skutečnost, že působení rodu Gryspeků nemělo v Českém království dlouhého trvání. I přesto, že se jednalo o čtyři generace, řadí se k nejslavnějším dějinám rodu. Nikdy potom už se Gryspekové netěšili tak velkému věhlasu. Zakladatel české větve rodu Gryspeků zasvětil celý svůj život, ač to na

první pohled tak nevypadá, tomu, aby další generace nebyly odmítány jako on a byly zajištěny. Nebýt Gryspekových schopností, cílevědomosti, podpory od krále a i určité dávky štěstí, nikdy by se nevypracoval na takové skvělé pozice a nezískal by tak cenné zkušenosti, které pak dokázal obratně využít. Florián Gryspek sehrál v dějinách Českého království v raném novověku důležitou roli, stál v pozadí několika rozhodnutí svých králů, kterým věrně sloužil a plně je podporoval. I přesto, že měl tak velký vliv, jeho osobnost je ve výkladu dnešních dějin poměrně upozaděna.

Výsledkem je odborná práce, která měla za cíl propojit život Floriána Gryspeka s městem Kralovice. Soudím, že se to do jisté míry povedlo. I přesto, že je práce poměrně obsáhlá, mohla být podrobněji zpracována i další témata, jako například role Floriána Gryspeka jakožto mecenáše humanistických literátů. Hluběji by v budoucnu mohly být analyzovány i všechny Gryspekovy medaile, které se však již pomalu stávají předmětem zájmu českých numismatiků. Nicméně doufám, že se mi podařilo ukázat význam Floriána Gryspeka jako významného českého aristokrata z časů renesance a humanismu, jehož církevně-politické, kulturní a ekonomické angažmá se projevovalo nejen v nejvyšších patrech českých raně novověkých elit, ale bylo výrazně ukotveno i regionálně.

SUMMARY

This bachelor thesis examines the history of the town of Kralovice in the Plzen – North District around the middle of the 16th century. The period under study is connected with the Bavarian-Austrian knight family of the Gryspeks of Gryspach, especially with Florian Gryspek, the founder of the czech line of this family. The aim of this work was to introduce the personality of Florian Gryspek, a humanist intellectual and a prominent royal official, and his influence on the town of Kralovice. Thanks to him, this town experienced an economic growth. In order to achieve the set goal, I first had to introduce Florian Gryspek. Most important was his career in the Bohemian Royal Chamber, which started during the time of King Ferdinand I, and earned him the position of President of the Chamber Council in 1551. The experience gained from the chamber and his personal relationship with the king significantly contributed to the fact that Florian Gryspek acquired such a large estate, land and real estate. From the most important ones, I chose the estates of Kacerov, Nelahozeves, Rozmítal and Nectiny. The town of Kralovice was a part of the Kacerov estate. Florian Gryspek acquired Kralovice in two steps in 1539 and 1543. The information obtained shows that Gryspek liked the town very much, he even successfully asked the king to promote Kralovice to the status of the town on 29th September 1547. The greatest attention in this thesis is paid to the renaissance reconstruction of the church of St. Peter and Paul in Kralovice, which was initiated by Florian Gryspek in 1575. A part of church is also a family tomb, where Florian Gryspek and other family members currently rest.

Based on the information obtained, I can say with certainty that Florian Gryspek was an important person in the history of the Czech Kingdom in the early modern period. He was behind several decisions of the kings he served. In the town of Kralovice, and not only there, he made his mark. I think Florian Gryspek deserves more attention in our history education than he has.

SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY

Prameny

SOUKUP, Tomáš. *Příčiny nepříznivého mikroklimatu v hrobce Gryspeků*. Soukromý archiv Tomáše Soukupa.

Literatura

BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7.

BUKAČOVÁ, Irena. *800 let Kralovic: dějiny a současnost města*. Autor úvodu Zdeněk VÁCLAVÍK. Kralovice: Měst. NV, 1983.

ČECHURA, Jaroslav. *České země v letech 1526-1583: první Habsburkové na českém trůně I*. Praha: Libri, 2008. Dějiny českých zemí. ISBN 978-80-7277-389-3.

GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0.

HALADA, Jan. *Lexikon české šlechty: erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti*. Praha: Akropolis, 1992. ISBN 80-901020-3-4.

VLČKOVÁ, Jitka a Pavel VLČEK. *Kralovice: stručné dějiny města a významné stavby*. V Plzni: Nava, 2018. ISBN 978-80-7211-522-8.

VOREL, Josef. *450 let města Kralovic. 1547-1997*. Rabštejn nad Střelou: Skanzenmuzeum J. Vorla, 1996. 19 s., il. (Dějiny rodného kraje.) ISBN:80-238-0281-X.

Sborníky, periodika

BUKAČOVÁ, Irena. 500. jubileum Floriána Griespeka z Griespachu. In: *Vlastivědný sborník: čtvrtletník pro regionální dějiny severního Plzeňska* 19, č. 4, (2009), s. 10-16.

BUKAČOVÁ, Irena. Epitaf Gryspeků. In: *Gryspekové a předbělohorská šlechta; Kralovice a poddanská města: sborník příspěvků ze semináře konaného v Mariánské*

Týnici ve dnech 21.-23. května 1997 Mariánská Týnice: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 1998, s. 62-73.

BŮŽEK, Václav. Florián Gryspek z Gryspachu ve stavovské společnosti předbělohorských Čech. In: *Gryspekové a předbělohorská šlechta; Kralovice a poddanská města: sborník příspěvků ze semináře konaného v Mariánské Týnici ve dnech 21.-23. května 1997*. Mariánská Týnice: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 1998, s. 11-17.

DOLEŽAL, Daniel. Gryspekové z Gryspachu a Rožmitál pod Třemšínem. In: *Gryspekové a předbělohorská šlechta; Kralovice a poddanská města: sborník příspěvků ze semináře konaného v Mariánské Týnici ve dnech 21.-23. května 1997* Mariánská Týnice: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 1998 s. 49-53.

FLEGL, Michal. K významu osobnosti Floriana Gryspeka v předbělohorských Čechách. In: *Středočeský sborník historický / Praha: Státní archiv v Praze ve spolupráci s okresními archivy Středočeského kraje Sv. 8, č. 1 (1973)*, s. 181-187.

CHLÍBEC, Jan. Grafická předloha výjevu Nanebevstoupení Páně na epitafu Floriána Gryspeka z Gryspachu. In: *Epigraphica & Sepulcralia. [Sv.] 6, Fórum epigrafických a sepulkrálních studií / Praha: Artefactum Sv. 6 (2015)*, s. 471-474.

JINDŘICH, Karel. Průmyslová činnost na gryspekovských panstvích na Plzeňsku. In: *Gryspekové a předbělohorská šlechta; Kralovice a poddanská města: sborník příspěvků ze semináře konaného v Mariánské Týnici ve dnech 21.-23. května 1997* Mariánská Týnice: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 1998, s. 28-33.

KOLÁŘ, Petr. Nejvýznamnější donátor a mecenáš renesanční a humanistické kultury na Plzeňsku. 500 let od narození Floriána Gryspeka z Gryspachu. In: *Minulosti Západočeského kraje / Plzeň: Albis international 44, (2009)*, s. 35-72.

RACEK, Jan. Pád české větve rodu Gryspeků z Gryspachu. In: *Středočeský vlastivědný sborník: Muzeum a současnost. Řada společenskovední / Roztoky u Prahy: Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy 20, (2002)*, s. 5-18.

VLČEK, Pavel: Die St. Peter und Paul-Kirche in Kralovice und Bonifaz Wolmut?. In: *Studia Rudolphina: bulletin Centra pro výzkum umění a kultury doby Rudolfa II. Bulletin of the Research Center for Visual Arts and Culture in the Age of Rudolf II. / Praha: Artefactum-Ústav dějin umění AV ČR Sv. 11, (2011)*, s. 25-38.

SEZNAM PŘÍLOH

Obrázek 1: Erb české větve Gryspeků.....	III
Obrázek 2: Florián Gryspek	III
Obrázek 3: Rozina Hölzlová.....	IV
Obrázek 4: Arcibiskupský palác.....	IV
Obrázek 5: Dům „Pekárna“	V
Obrázek 6: Medaile z roku 1536	V
Obrázek 7: Medaile z roku 1543	VI
Obrázek 8: Podpisy v zádveří severního postranního vchodu v kostele	VI
Obrázek 9: Kaceřov – minulost a současnost.....	VII
Obrázek 10: Nelahozeves – minulost a současnost.....	VII
Obrázek 11: Rožmitál – minulost a současnost.....	VIII
Obrázek 12: Mirošov	VIII
Obrázek 13: Preitenštejn.....	IX
Obrázek 14: Nečtiny	IX
Obrázek 15: Vyobrazení Kralovic z roku 1740, veduta od F. B. Wenera	X
Obrázek 16: Vyobrazení Kralovic z roku 1823	X
Obrázek 17: Vyobrazení Kralovic z roku 1844.....	XI
Obrázek 18: „Starý zámek“ ve 20. století.....	XI
Obrázek 19: Znak města Kralovice	XII
Obrázek 20: Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích.....	XII
Obrázek 21: Půdorys kostela sv. Petra a Pavla.....	XIII
Obrázek 22: Průčelí kostela sv. Petra a Pavla	XIII
Obrázek 23: Loď a presbytář kostela sv. Petra a Pavla	XIV
Obrázek 24: Kupole v sakristii kostela sv. Petra a Pavla	XIV
Obrázek 25: Strop kaple Nejsvětějšího Srdce Páně.....	XV
Obrázek 26: Hlavní oltář	XV
Obrázek 27: Postranní oltáře	XVI
Obrázek 28: Varhany.....	XVI
Obrázek 29: Epitaf.....	XVII
Obrázek 30: Ústřední motiv epitafu	XVIII
Obrázek 31: Listina z epitafu.....	XVIII
Obrázek 32: Vyobrazení hrobky z roku 1848	XIX

Obrázek 33: Rakve, které dala pořídit rodina Metternichů	XIX
Obrázek 34: Stav hrobky před opravou	XX
Obrázek 35: Stav hroby po opravě	XX
Obrázek 36: Rakev č. 1, podle tradice Florián Gryspek.....	XXI
Obrázek 37: Rakev č. 3, podle výzkumů Florián Gryspek.....	XXI
Obrázek 38: Rakev č. 6, údajně Rozina Hölzlová.....	XXII

PŘÍLOHY

Obrázek 1: Erb české větve Gryspeků

Tento erb je umístěn na epitafu Floriána Gryspeka.

zdroj: Soukromý archiv MVDr. Tomáše Soukupa

Obrázek 2: Florián Gryspek

zdroj: GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0.

Obrázek 3: Rozina Hölzlová

zdroj: GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0.

Obrázek 4: Arcibiskupský palác

zdroj: GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0.

Obrázek 5: Dům „Pekárna“

zdroj: GRIEBENBECK, Roma von. *Florián Griespek z Griespachu na Kaceřově: ve službách Koruny české*. Plzeň: NAVA, 2013. ISBN 978-80-7211-445-0.

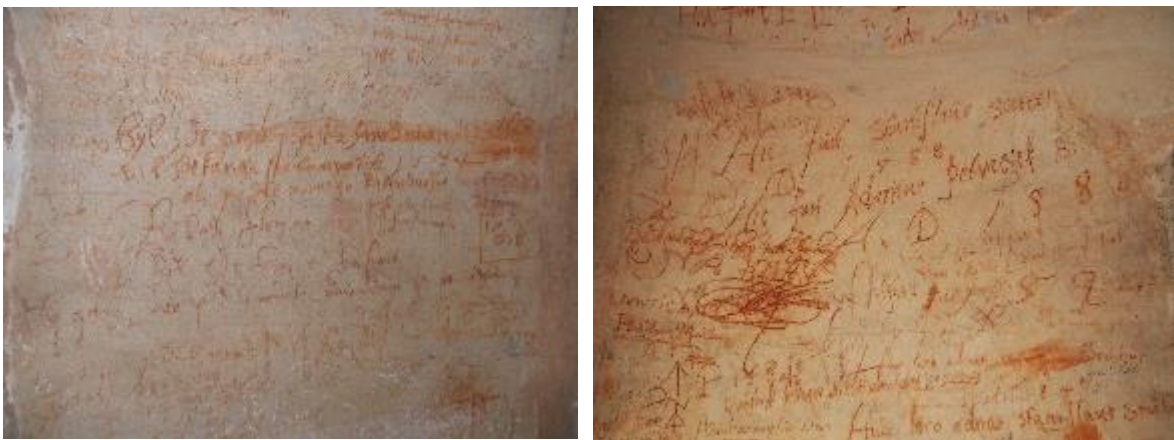
Obrázek 6: Medaile z roku 1536

zdroj: Soukromý archiv MVDr. Tomáše Soukupa

Obrázek 7: Medaile z roku 1543

zdroj: Soukromý archiv MVDr. Tomáše Soukupa

**Obrázek 8: Podpisy v zádveří severního postranního vchodu v kostele
(roky 1583, 1584, 1588, 1593, 1600)**

zdroj: Soukromý archiv MVDr. Tomáše Soukupa

Obrázek 9: Kaceřov – minulost a současnost

zdroj: Soukromý archiv MVDr. Tomáše Soukupa

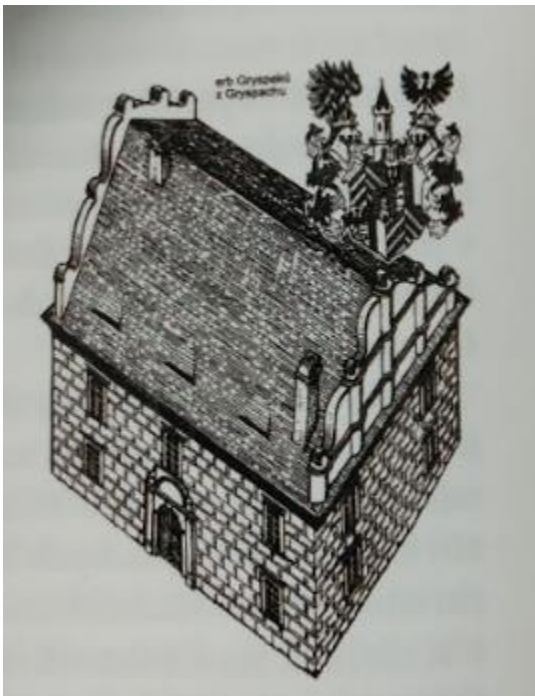

Obrázek 10: Nelahozeves – minulost a současnost

zdroj: Soukromý archiv MVDr. Tomáše Soukupa

Obrázek 11: Rožmitál – minulost a současnost
zdroj: Soukromý archiv MVDr. Tomáše Soukupa

Obrázek 12: Mirošov
zdroj: Soukromý archiv MVDr. Tomáše Soukupa

Obrázek 13: Preitenštejn
zdroj: Soukromý archiv MVDr. Tomáše Soukupa

Obrázek 14: Nečtiny
zdroj: Soukromý archiv MVDr. Tomáše Soukupa

Obrázek 15: Vyobrazení Kralovic z roku 1740, veduta od F. B. Wenera
zdroj: Soukromý archiv MVDr. Tomáše Soukupa

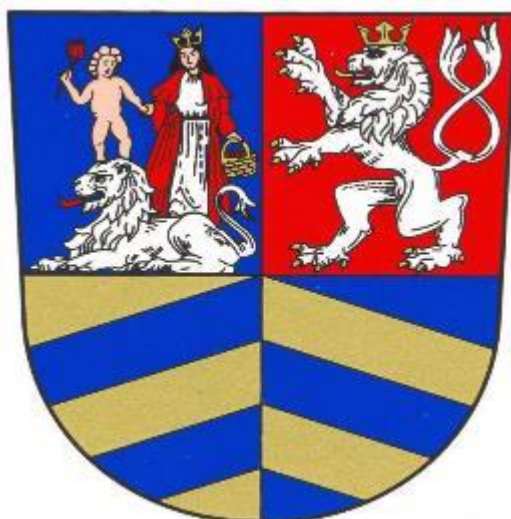
Obrázek 16: Vyobrazení Kralovic z roku 1823
zdroj: Soukromý archiv MVDr. Tomáše Soukupa

Obrázek 17: Vyobrazení Kralovic z roku 1844
zdroj: Soukromý archiv MVDr. Tomáše Soukupa

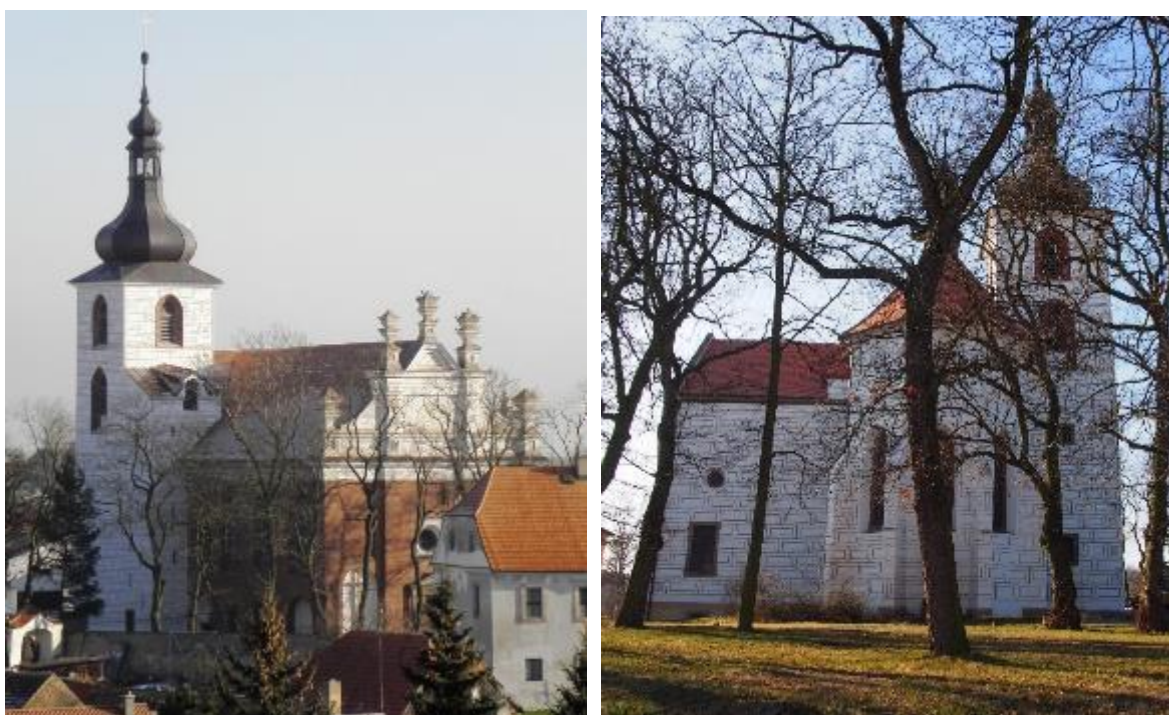

Obrázek 18: „Starý zámek“ ve 20. století
zdroj: Soukromý archiv MVDr. Tomáše Soukupa

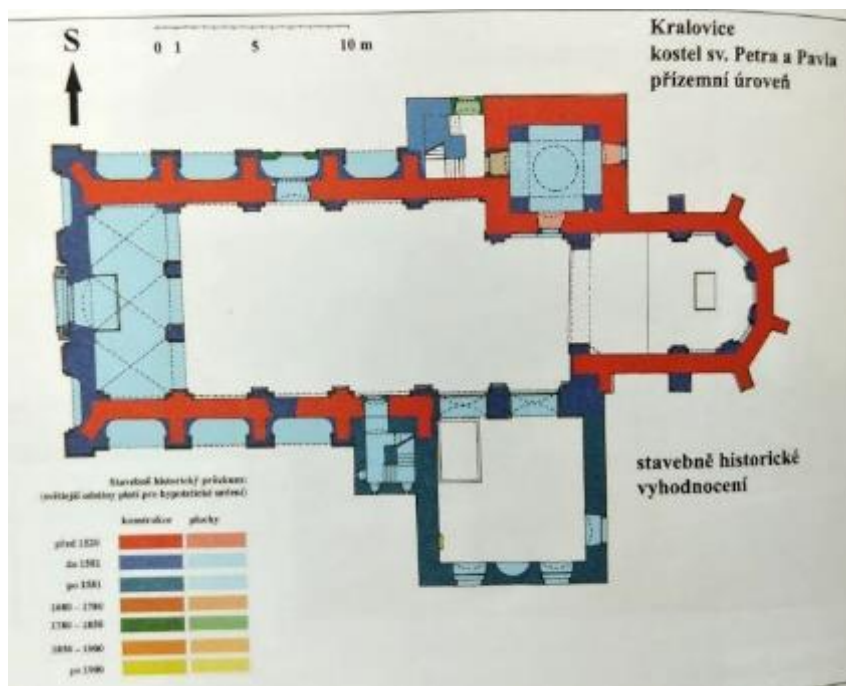
Obrázek 19: Znak města Kralovice

zdroj: Soukromý archiv MVDr. Tomáše Soukupa

Obrázek 20: Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích

zdroj: Soukromý archiv MVDr. Tomáše Soukupa

Obrázek 21: Půdorys kostela sv. Petra a Pavla

zdroj: BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7.

Obrázek 22: Průčelí kostela sv. Petra a Pavla

zdroj: Soukromý archiv MVDr. Tomáše Soukupa

Obrázek 23: Lod' a presbytář kostela sv. Petra a Pavla
zdroj: Soukromý archiv MVDr. Tomáše Soukupa

Obrázek 24: Kupole v sakristii kostela sv. Petra a Pavla

zdroj: BUKAČOVÁ, Irena. *Kostel sv. Petra a Pavla v Kralovicích*. V Mariánské Týnici: Muzeum a galerie severního Plzeňska, 2010. ISBN 978-80-87185-11-7.

Obrázek 25: Strop kaple Nejsvětějšího Srdce Páně
zdroj: Soukromý archiv MVDr. Tomáše Soukupa

Obrázek 26: Hlavní oltář
zdroj: Soukromý archiv MVDr. Tomáše Soukupa

Obrázek 27: Postranní oltáře
zdroj: Soukromý archiv MVDr. Tomáše Soukupa

Obrázek 28: Varhany
zdroj: Soukromý archiv MVDr. Tomáše Soukupa

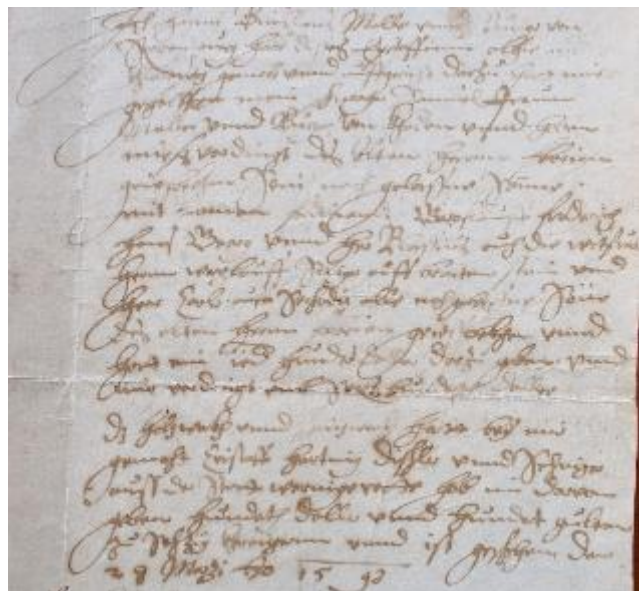
Obrázek 29: Epitaf

zdroj: Soukromý archiv MVDr. Tomáše Soukupa

Obrázek 30: Ústřední motiv epitafu

zdroj: Soukromý archiv MVDr. Tomáše Soukupa

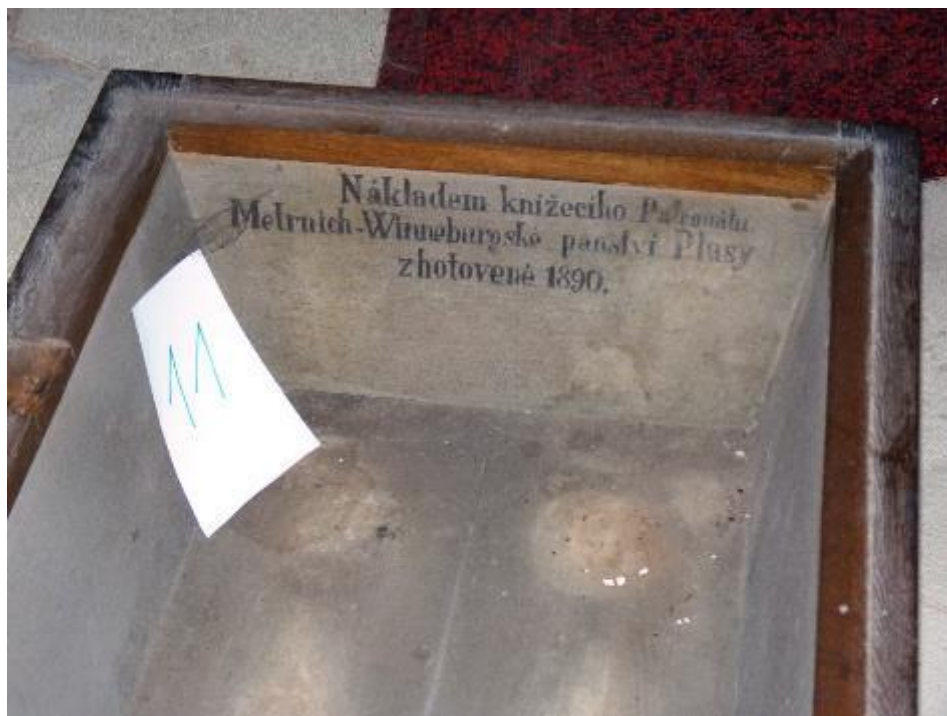

Obrázek 31: Listina z epitafu

zdroj: Soukromý archiv MVDr. Tomáše Soukupa

Obrázek 32: Vyobrazení hrobky z roku 1848
zdroj: Soukromý archiv MVDr. Tomáše Soukupa

Obrázek 33: Rakve, které dala pořídít rodina Metternichů

zdroj: Soukromý archiv MVDr. Tomáše Soukupa

Obrázek 34: Stav hrobky před opravou
zdroj: Soukromý archiv MVDr. Tomáše Soukupa

Obrázek 35: Stav hroby po opravě
zdroj: Soukromý archiv MVDr. Tomáše Soukupa

Obrázek 36: Rakev č. 1, podle tradice Florián Gryspek

zdroj: Soukromý archiv MVDr. Tomáše Soukupa

Obrázek 37: Rakev č. 3, podle výzkumů Florián Gryspek

zdroj: Soukromý archiv MVDr. Tomáše Soukupa

Obrázek 38: Rakev č. 6, údajně Rozina Hölzlová
zdroj: Soukromý archiv MVDr. Tomáše Soukupa